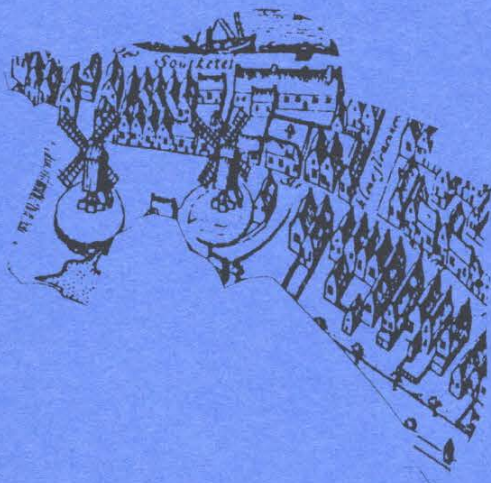

HDP

A fupaa oerant nu oer
F rinde hoftrind, waal de
D ande gundit fundant l
E dore onest alfait doe bi
L roudi onelid, gill d
I han te ofoldit a
N dars, gailor
G thou? wot
S na han, it is
O wylout/lopam wot
R sanario criffloer in, a
G hindon, wo ja domg
A gfo ofie onfuidde hant
A Sjies, fracht ein doegte
A lende hant gundigt, die
N Zeb Zgan, die nodre is
ofte hant, do glijft, /
Lant oer de dore wot. A

JAARGANG 8 TWEEDUIZEND EEN NUMMER EEN

N
G
V
G
R
O
N
I
N
G
E
N

HUP PEL DE PUP

HuppelDePup

wordt uitgegeven door de NGV (Nederlandse Genealogische Vereniging) afdeling Groningen en verschijnt drie keer per jaar.

Abonnementen

HuppelDePup wordt gratis toegestuurd aan de leden van de NGV afdeling Groningen.

Overige leden van de NGV kunnen zich abonneren middels een bijkomend of gezinslidmaatschap (à f 18,00 per afdeling/lidmaatschap) van de afdeling Groningen. Dit kunt u aanvragen bij de landelijke ledenadministratie: NGV, Postbus 976, 1000 AZ Amsterdam. Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de afdelingssecretaris.

Andere belangstellenden kunnen een los abonnement nemen op HuppelDePup door overmaking van f 18,00 op girorekening 556 30 62 t.n.v. NGV afdeling Groningen te Hornhuizen o.v.v. 'Abonnement HuppelDePup'.

Opzeggen van losse abonnementen schriftelijk vóór 1 november van het lopende jaar.

Oude nummers en jaargangen

Losse nummers, voorzover voorradig, kosten f 6,00. De jaargangen 1994 t/m 1999 (met index) en 2000 kosten f 18,00 per jaargang, drie jaargangen f 45,00, vijf f 60,00, elke volgende jaargang f 10,00.

Deze kunnen verkregen worden door het verschuldigde bedrag over te maken op de hierboven genoemde girorekening o.v.v. de gewenste nummers/jaargangen.

Tevens worden ze (met korting) aangeboden tijdens de afdelingsbijeenkomsten.

Schrijvers-exemplaren

Schrijvers van artikelen kunnen auteurs-exemplaren verkrijgen tegen een gereduceerd tarief, mits vooraf aangevraagd.

Kopij voor HuppelDePup

Kopij voor het volgende nummer **uiterlijk half maart 2001** toesturen aan het redactieadres: **Snelliusstraat 28, 9727 JN Groningen.**

Enige spelregels

- Het spreekt vanzelf dat kopij grotendeels betrekking dient te hebben op Groningen.
- Bij voorkeur insturen op floppy (met een afdruk) of duidelijk geschreven/getypt.
- Hoewel we uiteraard blij zijn met elke inzending, worden meerdere bijdragen van één inzender verspreid over diverse nummers van HuppelDePup.
- Te lange artikelen kunnen door de redactie worden bewerkt/ingekort in overleg met de auteur.

Verantwoordelijkheden

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de stukken die zijn voorzien van een naam. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren, te redigeren, in te korten en enigszins aan te passen evt. in samenspraak met de schrijver van het artikel.

Eerder en elders gepubliceerde artikelen worden niet geplaatst. Artikelen worden opgenomen in volgorde van ontvangst en/of belangrijkheid, een en ander ter beoordeling van de redactie.

Advertenties

Indien u een advertentie wilt laten opnemen in de volgende HuppelDePup, wordt u uitgenodigd te informeren naar de zeer interessante advertentie-tarieven. De vice-voorzitter M.J. IJzerman (tel.: 050-311 97 07) zal u graag alle benodigde informatie verstrekken.

Leden met niet-commerciële advertenties (bv.: te koop aangeboden) krijgen korting.

Inhoud HuppelDePup

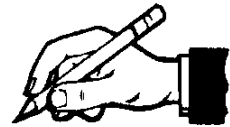
Voorwoord	1
Knipseldienst	1
Genealogisch voorstellen	2
Agenda	2
Internet	3
Afdelingsprogramma	4
Van de Bestuurstafel	6
Genealogische Dag 2001	8
Toverij of moederkoorn?	10
Aardbodem	11
Trouwbelofte	12
Onbekende bron: Traditie	14

januari 2001, jaargang 8 nr. 1

Pro-Gen gebruikersgroep noord	17
Ondertrouw te Amsterdam van personen uit Wedde	18
Allochtonen van rond de evenaar: Christiaan Maandag	20
Met daarop de woorden "van Harlingen"	22
Gezinsstaat van Johannes Antoni Keun	26
Boekenrubriek	27
Vragenrubriek	31

Voorwoord

Joop van Campen, voorzitter

Namens het bestuur, CALS en de redactie wens ik alle leden van de NGV afdeling Groningen, abonnees van HDP en alle andere lezers een gezond en voorspoedig 2001.

Op zaterdag 28 oktober jl. koos de Algemene Vergadering in een goede sfeer en bij acclamatie een nieuw Hoofdbestuur. De nieuwe voorzitter is een recentelijk gepensioneerd burgervader. Zoals u misschien bekend, weten burgervaders doorgaans het opstandige volk in toom te houden. Verder treffen we onder de leden een voormalig brandweercommandant aan, altijd bij de hand om binnenbrandjes te blussen en een ex-artillerieofficier, bekwaam in het afschieten van verkeerde voorstellen. Wel leuk zo'n grapje aan het begin van het nieuwe jaar zult u misschien denken, maar nu even serieus. Wij wensen het nieuwe Hoofdbestuur veel daadkracht en succes toe bij het managen van onze vereniging. Zie verder B+B pagina 6 en 7.

Een ontwikkeling waar we met zijn allen niet meer om heen kunnen is de elektronische snelweg Internet. Ook voor u als genealoog een steeds belangrijker wordende bron van informatie. Bezoekt u eens onze website! Het adres is <http://www.kvi.nl/~roobol/ngv.htm>.

En mocht u al surfend behoefte krijgen om met een eigen genealogische website het internet op te gaan, om met anderen te communiceren over uw onderzoeksresultaten, of gewoon van gedachten te wisselen over onze fascinerende hobby, dan hebben we het volgende aanbod voor u. U kunt technische ondersteuning krijgen tegen enige vergoeding bij de bouw van uw website. Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot Annet Kaman (adres op het achterkaft).

Op zaterdag 19 mei 2001 organiseert de afdeling Groningen de 48^e landelijke Genealogische Dag in Stadskanaal. De bedoeling is o.a. een nummer van *Gens Nostra* (het blad van de NGV) te wijden aan de Groninger Veenkoloniën. Ook in ons afdelingsblad *HuppelDePup* (meinummer 2001 HDP) zullen we aandacht besteden aan dit gebied. En ook bij onze redactie zijn uw bijdragen van harte welkom.

Wij hopen u ook dit jaar te voorzien van een gevarieerd aanbod van genealogisch gezien interessante artikelen en informatie. Maar alleen met uw steun en inzendingen kunnen we de slogan "HDP voor en door de leden" realiseren.

Knipseldienst

Frans Renssen

Zoals u waarschijnlijk wel weet wordt in het Verenigingscentrum in Weesp een zeer omvangrijke collectie **familieadvertenties** aangehouden, waarvan ieder lid gebruik van kan maken. Deze collectie wordt van steeds nieuwe advertenties voorzien door vele 'knippers/sters' in het land, waaronder ook enigen van onze afdeling. De geknipte advertenties kunnen periodiek worden ingeleverd bij de aangewezen coördinator van de afdeling, die op zijn beurt alle ontvangen advertenties op de eerste twee letters van de familienaam sorteert, dan wel bij veel voorkomende namen op de volledige naam zelf. Daarna worden deze gesorteerde advertenties getoond op een van de afdelingsbijeenkomsten, waarna ze in het landelijke bestand in Weesp worden opgenomen.

Helaas neemt het aantal medewerkers/sters de laatste tijden wat af en in het bijzonder lijden daaronder de **streekbladen** het meest. Bij voorbeeld: advertenties van streekbladen uit de Veenkoloniën, zoals Winschoten, Veendam, Stadskanaal en Ter Apel worden niet ingeleverd, terwijl ook uit Noord-Drenthe, met plaatsen als Assen, Anloo, Borger en Gieten geen advertenties worden ontvangen. Juist vanwege de enge verbondenheid van deze plaatsen met Groningen door het huidige forensenverkeer, zijn recente advertenties uit deze streekbladen z e e r welkom.

Het is best mogelijk dat u als lezer van HuppelDePup de afdelingsbijeenkomsten niet kunt bezoeken, maar wel dagelijks, of wekelijks uw streekbladen, al of niet in abonnementsvorm, in de brievenbus krijgt. Is het dan niet een kleine moeite om, na lezing, de familieadvertentiepagina('s) eruit te scheuren en deze te bewaren om uw mede-genealogen van dienst te zijn met ... wie weet, juist die 'missing link' in de familie, waarvan zij, elders in het land wonende, het bestaan niet weten?

Wilt u deze helpende hand aanreiken, maakt u dan even een afspraak voor een vaste regeling met de huidige (en vroegere) streekcoördinator van de N.G.V.-afdeling Groningen:

F. Rensen, Hoofdweg 396, 9765 CT Paterswolde, tel: 050-3094055, of e-mail: rensen@wanadoo.nl

---

Genealogisch voorstellen

Eddy Landzaat

G.K.O. (Geert) Bos, lidmaatschapsnummer 127514

Hij is 68 jaar, woonachtig in Vollenhove (O) en oud-gemeentesecretaris. Sedert oktober 1999 bezig met genealogisch onderzoek naar de eigen familie, afkomstig uit het Oldambt. Familienamen die in zijn onderzoek voorkomen zijn: van vaderszijde Bos (Beerta, Nieuweschans), Brul (Nieuweschans), Fröling (Winschoten), Olsder (Ekamp, Woldendorp), Welp (Nieuweschans); van moederszijde Bakker (Finsterwolde), Borchers (Finsterwolde, Ost-Friesland), Sprang (Finsterwolde).

Behalve lid van de NGV-afdeling Groningen is hij bijkomend lid van de afdeling IJsseldelta. Bovendien is hij aangesloten bij het CBG.

Het ligt in de bedoeling de onderzoeksresultaten te zijner tijd in druk te laten verschijnen. Zijn e-mailadres is: gkobos@worldonline.nl

---

Agenda

- 21 jan. Veenkoloniaal Museum te Veendam, 13.00 uur. Conservator Hendrik Hachmer vertelt over *Schippers, schepen en scheepsjagers* n.a.v. het fotoboek *De Veenkoloniale binnenvaart in oude ansichten*. Tevens verkrijgbaar een complete lijst van scheepsjagers en hun penningnummer.
- 24 jan. (t/m 18 april) HOVO-cursus G-12: *Dorpsgeschiedenis: onderzoek naar de vroegere gemeente Bierum*. (f 295,-; 7 colleges)
- 5 febr. (t/m 9 april) HOVO-cursus G-13: *Een eeuw met een gouden rand: Groningen en Ommelanden in de zeventiende eeuw*. (f 385,-; 10 colleges)

Voor beide cursussen (uiterlijk twee weken voor begin) aanmelden bij:

- HOVO-bureau, Oude Boteringestraat 34, kamer 14, of
- SeniorenAcademie HOVO, Postbus 72, 9700 AB Groningen

7 apr. Genealogisch onderzoek in Duitsland. Zie afdelingsprogramma pag. 5

19 mei 48^e Landelijke Genealogisch Dag te Stadskanaal (zie ook pag. 8 en 9)

3 sept. (t/m 7 sept.) Op verzoek van de Academie Internationale d'Heraldique nodigt het Consulentenschap voor de Heraldiek in de provincie Groningen u uit voor het *XIIIe Internationaal Heraldisch Colloquium* te Groningen. Het thema zal zijn regionale heraldiek en streekwapens.

Aanmelden vóór 1 februari 2001. Actuele informatie over het colloquium is te vinden op de website <http://www.crosswinds.net/~heraldry>.

Internet

Antonia Veldhuis

Op het artikel over internet kregen we slechts enkele reacties. Of iedereen is gegrepen door het internetvirus, of men wist geen nieuwe adressen. Ik vond en kreeg de volgende adressen:

Joop van Campen attendeerde op <http://www.genealogie.pagina.nl>, een verzamel-pagina met ruim 20 rubrieken.

Jan Beukema nodigt de lezers uit eens een kijkje te nemen op zijn homepage, adres <http://home.soneraplaza.nl/mw/prive/janbeukema/index.htm> met gegevens over de Groningse families Beukema, Boijkema, Buikema, Groeneveld en aanverwante families.

Bij het bezoeken van die van Harm Selling (zie adres vorig nummer HDP) zag ik dat die ook (een heleboel) links heeft naar persoonlijke bladzijden (websites).

Een tip van de noordelijke archiefinspecteur: [www://archiefnet.nl](http://www.archiefnet.nl) geeft een kaartje van Nederland. Het aanklikken van een provincie geeft info over archieven. Groningen steekt hierbij nog wat magertjes af. Fryslân heeft zelfs al enige gemeentes met een zoekfunctie waarin men in de bevolkingsregisters kan zoeken.

Naar namen en naambetekenis kan men zoeken bij het Meertensinstituut (we hadden er al eens een lezing over), te vinden onder <http://www.meertens.nl>. Het geeft verder vermelding van literatuur en het aantal naamdragers van de volkstelling van 1947. Nog niet alle namen zitten in het bestand.

Zoeken in de verzameling van de Mormonen kan op <http://www.familysearch.org>. De lange wachttijden lijken over te zijn. Bij het uitdraaien van diverse namen constateerde ik dat er vrij veel personen dubbel (of zelfs drie keer of vaker) in voorkwamen. Controle blijft dus geboden.

Om alvast in de stemming van de Duitslanddag te komen (zie elders in dit nummer): <http://www.genealogy.net.gene> heeft een in het Engels en Duits gestelde website. Door op een kaartje van Duitsland te klikken krijgt men info over dat gebied. Het heeft diverse verwijzingen naar andere Duitse genealogische en historische adressen, o.a. de Ostfriesen Genealogical Society (met de mogelijkheid tot het stellen van vragen) en *Upstalsboom Gesellschaft Ostfriesland*. Ik vond ook een pagina met Duitse emigranten naar Amerika.

Tot slot een tip (info Haga) om op een internetpagina vol met namen de uwe te vinden: Houdt de 'ctrl'-toets en de 'F' tegelijk ingedrukt, dan verschijnt het zoek-scherm. Naam invullen en voila! Surf ze!

Afdelingsprogramma eerste helft 2001

Joop van Campen

Alle afdelingsbijeenkomsten in de periode januari t/m april 2001 vinden plaats in de **Groninger Archieven, Cascadeplein 4 te Groningen**, in het verlengde van het hoofdstation tussen het Emmaviaduct en het Hoornsediep; 5 minuten lopen vanaf bus- en NS-station).

Maandag 15 januari 2001

Aanvang : 20.00 uur (hal open 19.30)

Thema : *De verzamelingen van het Centraal Bureau voor Genealogie (CBG)*

Spreker : Dhr. N. Plomp.

Het CBG beschikt over uitgebreide verzamelingen die van nut zijn voor genealogisch onderzoek. Deze collecties bevatten, behalve een uitgebreide bibliotheek, onder meer een groot aantal archiefbronnen (o.a. DTB's, bevolkingsregisters) op microfilm, persoonskaarten van sedert 1938 overledenen, familie-advertenties, familiedossiers en veel meer. In deze lezing zullen de verschillende collecties worden behandeld.

Zaterdag 17 februari 2001

Aanvang : 10.00 uur (zaal open 09.30). **Einde** : 13.00 uur.

Thema : *Afdelings-Leden-Vergadering; daarna de jaarlijkse contactmorgen*

Agenda :

1. Opening
2. Notulen van de Afdelings-Leden-Vergadering van 19 februari 2000.
3. Jaarverslag van de secretaris
4. Financieel verslag van de penningmeester
5. Verslag kascommissie
6. Benoeming nieuwe kascommissie
7. Verslag van de afdelingsafgevaardigde/Contactdienst/CALS/DIP/Knipseldienst
8. Rondvraag
9. Sluiting

De agendastukken worden op de morgen van de Afdelings-Leden-Vergadering ter inzage gelegd. U kunt zich echter ook op deze vergadering voorbereiden door de stukken telefonisch of schriftelijk bij de secretaris, dhr. E. Landzaat, Boeg 106, 9733 ER te Groningen, aan te vragen. U zult geen aparte uitnodiging voor deze vergadering ontvangen.

Na afloop van deze vergadering is er nog gelegenheid om met de aanwezige bestuursleden uw onderzoeksproblemen te bespreken en contacten te leggen met medegenealogen om met elkaar gegevens uit te wisselen en ervaringen door te geven. Vergeet niet daarbij uw eigen onderzoeksgegevens mee te nemen. U kunt tevens het bestand van de CALS raadplegen en advertenties van de knipseldienst inzien. Ook zullen een aantal boeken en tijdschriften van onze bibliotheek ter inzage liggen.

's Middags hebben wij de volgende lezing voor u in petto:

Aanvang : 13.00 uur

Thema : *Gasthuizen in Groningen*

Spreker : Dhr. J. Oldenhuis

In deze lezing zal de heer Oldenhuis de 'Grote Gasthuizen' als uitgangspunt nemen. De grote gasthuizen zijn: 'Het Heilige Geestgasthuis', het 'Geertruidsgasthuis' en het 'Antoniegasthuis'. In dit verhaal zal het gaan over het leven in deze gasthuizen, de plaats van deze instellingen binnen de stad, de omvang van hun bezit en de interne organisatie. Ook zijn er over andere gasthuizen boeiende dingen te zeggen. Voor zover de tijd dit toelaat wil hij daar ook graag een en ander over naar voren brengen. Ter illustratie zullen een aantal dia's worden getoond van kaarten waarop deze huizen voorkomen en waarop het bezit van deze instellingen is ingetekend.

Woensdag 14 maart 2001

Aanvang : 20.00 uur (hal open 19.30)

Thema : *Diverse bronnen in de Groninger Archieven en het Gemeentearchief*

Spreeksters : Mw. J. van Keulen en mw. A.E. Horlings

In nauwe samenwerking tussen de Groninger Archieven en het archief van de gemeente Pekela zullen zij u aan de hand van dia's iets vertellen over het raadplegen van diverse bronnen aanwezig in een gemeentearchief en de Groninger Archieven. Als voorbeeld hebben zij uitgezocht wat er zoal is te vinden over:

1) een persoon, 2) een bedrijf, 3) kerkelijke zaken.

Zaterdag 7 april 2001

Aanvang : 13.30; **Einde** : 17.00 uur

Thema : *Manifestatie genealogie over de grens. Onderzoek in Duitsland (gebied grenzend aan Groningen en Drenthe).*

U kunt kennis nemen van allerlei Duitse bronnen, zoals Kirchenbücher (DTB's), Ortssippenbücher (gezinsgegevens per dorp verzameld uit kerkeboeken en registers van de Burgerlijke Stand), bronnen uit Notariatarchief en Gerichtsarchief (Rechterlijke archieven) en Duitstalige boeken op het gebied van de genealogie. Verder worden er korte lezingen en/of audiovisuele presentaties gegeven over uiteenlopende onderwerpen, zoals Genealogie op internet in Duitsland, Hannekemaaiers en andere Hollandgänger.

In de studiezaal tonen Duitse en Nederlandse particulieren en/of verenigingen hun bestanden en andere onderzoeksresultaten. Het genealogisch materiaal is afkomstig uit het noordwesten van Duitsland d.w.z. het gebied ten noordwesten van de lijn Wilhelmshafen, Oldenburg, Osnabrück, Münster en Bentheim.

Zaterdag 19 mei 2001

Ontvangst : Geert Teiscentrum in Stadskanaal

Aanvang : 10.30 uur

Thema : **48^e LANDELIJKE GENEALOGISCHE DAG** van de NGV te Stadskanaal

Er zullen lezingen worden gegeven over de Veenkoloniën (Dhr. H. Hachmer) en over de Veenkoloniale Scheepvaart (Dhr. W. Kerkmeijer). Excursies vinden plaats o.a. naar het Veenkoloniaal museum, het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal en de Vesting Bourtange. In de namiddag zal de gemeente Stadskanaal alle deelnemers ontvangen (hoogtepunt van deze dag!). Tenslotte is er (facultatief) een gezamenlijk diner.

Voor meer bijzonderheden wordt u verwezen naar pagina 8 en 9 van dit nummer.

Nieuw hoofdbestuur

Tijdens een extra Algemene Vergadering (AV) op 28 oktober jl., is er een nieuw hoofdbestuur (HB) gekozen. Het hoofdbestuur is hiermee weer compleet, op een 1^e secretaris na. Voor daar verder op in te gaan, eerst nog even een korte terugblik.

Terugblik

Tijdens de reguliere Algemene Vergadering in april van dit jaar werd de vice-voorzitter de heer Hees niet herkozen. De overige HB-leden zagen hierin aanleiding om hun functies ter beschikking te stellen. Zij zouden de lopende zaken afhandelen en een extra AV uitschrijven voor de verkiezing van een nieuw HB. Op initiatief van een aantal afdelingen, waaronder de afd. Groningen, werd er in juli een buitengewone AV gehouden naar aanleiding van de HB-crisis. Door deze buitengewone AV werd een informatie-/formatiecommissie ingesteld die een beleidsprogramma moest opstellen en kandidaten voor een nieuw HB moest zoeken. Begin oktober 2000 heeft de commissie gerapporteerd. Op een speciale afdelingsvergadering is/zijn dit rapport alsmede de kandidaten besproken. De commissie zag gezien de korte tijd geen kans om een beleidsprogramma te maken en heeft zich beperkt tot een lijst van aandachtspunten die door de afdelingen zijn aangedragen.

De Algemene Vergadering van 28 oktober

Op de AV van 28 oktober heeft de commissie haar eindverslag uitgebracht bij monde van de heer Vulsma, die dat op de hem typerende manier deed. Naar aanleiding van dit verslag werden nog enkele vragen gesteld, o.a. waarom er maar één HB-lid 'overgaat'. Het antwoord was dat de andere HB-leden niet herkozen wilden worden. Vervolgens werden de kandidaat HB-leden voorgedragen. Alle kandidaten werden bij acclamatie gekozen. Helaas was de commissie er niet in geslaagd om een kandidaat te vinden voor de functie van 1e secretaris. De zittende 1^e secretaris, mevr. Hermanus had, evenals de meeste overige HB-leden, te kennen gegeven niet terug te willen keren in het HB. Voor dit probleem is nu een oplossing gevonden doordat mevr. Van der Most, die voorgedragen was voor de functie van 2^e secretaris, bereid was om de taak van de 1^e secretaris tijdelijk waar te nemen. Zij neemt dus het werk van twee functies op haar schouders, voorwaar geen sinecure en hier past slechts bewondering.

In de rondvraag heb ik het nieuwe HB gevraagd om zo snel mogelijk twee vertegenwoordigers aan te wijzen die zitting nemen in de organisatiecommissie voor de Genealogische Dag op 19 mei 2001. Verder heb ik nog gevraagd om de aandachtspunten om te zetten in een beleidsprogramma voor de AV van april 2001 en daarbij rekening te houden met de nota 'De toekomst van de NGV' en het rapport 'Van Raamwerk tot Duurzaam Beleid' van de NGV-adviescommissie 1997/1998. Dit laatste niet omdat ik secretaris was van die commissie, maar omdat ik van mening ben dat daar nog bijzonder nuttige zaken staan die kunnen leiden tot een (nog) beter functioneren van de NGV. Helaas is er met dat rapport tot dusver weinig gedaan. Wat betreft de vertegenwoordigers in de organisatiecommissie, daar is het HB zeer vlot mee geweest. Binnen twee weken waren de heren De Wit en Poortvliet uitverkoren.

Samenstelling nieuw hoofdbestuur

Het hoofdbestuur is nu als volgt samengesteld:

Voorzitter: De heer H.J. Trap, Ter Spillstraat 54 te Hendrik Ido Ambacht. De heer Trap is oud-gemeentesecretaris van Stolwijk en oud-burgemeester van Heerjansdam. Hij is sinds 1 januari jl. met pensioen. Hij beoefent de genealogie sinds 1985. Hij heeft diverse lezingen gegeven en heeft werken gepubliceerd over de geschiedenis van de Pilgrim-Fathers, waaronder twee romans die zijn gebaseerd op genealogisch onderzoek.

Vice-voorzitter: Mr. T.N. Schelhaas, Nassauplein 23, 2011 PG Haarlem, 60 jaar. Hij studeerde rechten te Amsterdam en volgde de opleiding Hoger Archiefambtenaar. Zijn belangrijkste banen waren adjunct-archivaris van Haarlem, directeur van het CBG en gemeentearchivaris van Leiden. Hij is sinds 1999 gepensioneerd. Hij was en is actief in tal van organisaties binnen het archiefwezen en van archivariissen. Binnen de NGV was hij oprichter en voorzitter van de afd. Rijnland, thans nog bestuurslid van die afdeling.

Wnd. 1^e secretaris/2^e secretaris: Mw. Dra. W.H.J. van der Most, Twickellaan 162, 1333 ZB Almere, 39 jaar. Zij volgde een bibliothecaris-opleiding en vervolgens studeerde zij Wijsgerige en Historische Pedagogiek te Nijmegen met als specialisatie gezins- en familiegeschiedenis (cum laude). Mw. v.d. Most is werkzaam bij het Sociaal Historisch Centrum voor Flevoland te Lelystad (taken: public relations, uitgave van boeken en bibliotheekorganisatie) en verder is zij docente Stamboomonderzoek aan de Volksuniversiteiten van Almere en Lelystad.

1^e Penningmeester: Dhr. J.F. den Hartog, Postbus 75, 6573 PH Beek-Ubbergen, 55 jaar. Hij volgde diverse opleidingen op financieel/administratief gebied en was ook werkzaam in die sector in verschillende functies. Verder was hij directeur van de Gelderse provinciale opleidingen GAB. Gedurende ±35 jaar was hij zelfstandig belastingconsulent. In de jaren '70 was hij o.a penningmeester van de NVSH. Verder was hij 12 jaar lid van de financiële commissie van de ledenraad van de Consumentenbond.

2^e Penningmeester: Dhr. J. de Wit, Marshallstraat 38, 6671 BH Zetten, 60 jaar. Hij werkte onder meer bij diverse afdelingen van Heidemij Beheer en werd later administrateur bij het Gelders Orkest. Hij hoopt per 1 mei 2001 gebruik te maken van Flexibele pensionering en uittrekking, FPU. Binnen de NGV is hij penningmeester van de afd. Computergenealogie. Verder heeft hij diverse penningmeesterschappen bekleed in het verenigingsleven.

Lid: Ing. K. van Louvezijn, Houtduif 1, 1695 AX Blokker, 60 jaar. Dhr. Van Louvezijn was van 1960-1966 koopvaardij- resp. marineofficier. Daarna vervulde hij diverse functies in het brandweerwezen, o.a. commandant brandweer Hoorn en Regionaal Commandant Westfriesland-Oost, directeur Rijksbrandweeracademie en inspecteur brandweerwezen voor Zeeland, Noord-Brabant en Limburg, coördinator grensoverschrijvende rampenbestrijding (Nederland/België/Duitsland). Hij is sinds 1995 uit dienst. Binnen de NGV was hij in 1972-1975 secretaris van de afd. Amsterdam e.o.

Lid: Dhr. P.F. Poortvliet, Kerkgracht 41, 1782 GK Den Helder, 56 jaar. Hij werd geboren in Groningen (!) doorliep aldaar de middelbare school en studeerde vervolgens aan het Koninklijk Instituut voor de Marine voor marineofficier. Hij vervulde diverse functies binnen de marine. Laatstelijk was hij commandant van de Marinekazerne te Vlissingen. Sinds 1998 is hij met functioneel leeftijdsontslag. Hij verzorgt regelmatig bronnenpublicaties, vooral op (Zeeuws) maritiem gebied. Hij werkt aan

een carrièreoverzicht van 'Zeeuwse' zeelui tussen 1600 en 1900. Binnen de NGV is hij afgevaardigde van de afd. Den Helder e.o.

Lid: Dhr. R.K. Vennik, Burg. Van Slijpelaan 45, 3077 AD Rotterdam, 46 jaar.

Dhr. Vennik is het enige bestuurslid, dat ook in het vorige HB zat. Hij was o.a. werkzaam als zelfstandig genealoog, ontvanger, declarant, administrateur en office manager. Momenteel is hij financieel manager bij een drukkerij. Hij is voorzitter van het streekarchief IJsselmonde en bestuurslid van The Caledonian Society. Binnen de NGV was hij lid van de adviescommissie 1997/1998 en is hij voorzitter van de afd. Rotterdam.

Naar aanleiding van hetgeen onze voorzitter in zijn voorwoord over het nieuwe HB opmerkte, zou ik willen aanvullen dat het ook gemakkelijk is om een oud-marineofficier te hebben om het NGV-schip op goede koers te houden.

Een voordeel van een vrijwel compleet nieuw HB is, dat men geheel onbevangen tegen de zaken aankijkt. Als er steeds een of twee HB-leden worden vervangen dan conformeert men zich bijna automatisch aan het bestaande beleid. Daarmee wil ik niet zeggen dat het beleid van het 'oude' HB verkeerd was, maar een frisse kijk op de zaak kan nooit kwaad.

Het oude hoofdbestuur

Ik heb geluiden gehoord als zou het afgetreden HB er een 'zootje' van hebben gemaakt, alsof het oude HB niets goeds gedaan had. Ik ben er van overtuigd dat zij zich naar eer en geweten hebben ingezet voor de NGV. Dat zij het daarbij niet iedereen naar de zin konden maken was onontkoombaar. Een grote handicap was dat een aantal HB-leden o.a. wegens ziekte niet goed kon functioneren. Langs deze weg bedank ik hen voor hun inzet in de afgelopen jaren.

Genealogisch Dag op 19 mei 2001 te Stadskanaal

Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de afdeling Groningen zal de *Genealogische Dag 2001* gehouden worden op 19 mei 2001 in 'Theater Geert Teis', Geert Teisplein 2 te Stadskanaal, tel. 0599-63 17 31.

Vanwege de ontginning van het hoogveen besloot de stad Groningen in 1765 een kanaal te graven van Bareveld naar Ter Apel. Dit kanaal heeft een lengte van 32 km en werd in 1856 voltooid. Door de aanleg van dit kanaal ontstonden de plaatsen Stadskanaal en Musselkanaal. Voor meer informatie over de gemeente Stadskanaal: www.stadskanaal.nl.

Centraal tijdens de 48^e Genealogische Dag staan de Groninger en Drentse Veenkoloniën. De Veenkoloniën zijn een tamelijk onbekend gebied met een rijke historie. Niet alleen met betrekking tot de veenontginning en -afgraving maar ook op scheepvaartkundig gebied. Veel schippers die in de loop van de eeuwen op de Oostzee voeren, hadden hun wortels in de Veenkoloniën. Ook veel van hun schepen werden daar gebouwd. Tijdens de Genealogische Dag zal hier onder andere aandacht worden besteed.

Programma

- 09.30 uur Zaal open en mogelijkheid tot bezoeken Genealogische markt.
10.30 uur Opening door de voorzitter van de afd. Groningen, dhr. J.W.H. van Campen.
10.35 uur Welkomstwoord door de voorzitter van de NGV, dhr. H.J. Trap.
10.45 uur Lezing over de Geschiedenis, ontstaan en ontwikkeling van de Veenkoloniën door de heer H. Hachmer, conservator van het Veenkoloniaal museum te Veendam.
11.30 uur Lezing door dhr. drs. W. Kerkmeijer over de Veenkoloniale scheepvaart.
12.15 uur Aanbieding eerste exemplaar van het Tweede Groninger kwartierstatenboek (onder voorhoud).
12.30 uur Afsluiting.
12.30 uur Lunch en mogelijkheid tot bezoek aan de Genealogische markt. (tot 14.00 uur)
14.00 uur Excursies. (tot 17.00 uur)
17.00 uur Ontvangst en receptie door het gemeentebestuur van Stadskanaal.
18.30 uur Diner (facultatief) in Golden Tulip-hotel te Stadskanaal. (tot ± 21.30)

Excursies

1. **Bourtange**

Bourtange is een 16^e-eeuwse grensvesting in zuidoost-Groningen. Als vesting in functie van 1580 tot 1851 en aangelegd op een tange (=zandrug). In 1967 werd Bourtange aangewezen als beschermd dorpsgezicht en in 1972 werd begonnen met de reconstructie. Bourtange is vandaag de dag een mooi voorbeeld van een 18^e-eeuwse vesting. Voor nadere informatie: www.bourtange.nl

2. **Veenkoloniaal museum te Veendam (voormalige Winkler Prins HBS)**

Deze schitterende locatie in het hart van de Groninger Veenkoloniën toont de geschiedenis van de Veenkoloniën en beschikt over een regionaal-historische bibliotheek met o.a. een uniek zeevaartarchief. Info: www.veenkoloniaalmuseum.nl en e-mail: veenkol@veenkoloniaalmuseum.nl

3. **Streekhistorisch Centrum Stadskanaal (in Huize Ter Marse)**

De 'middelen van bestaan' zijn een belangrijk thema in de collectie van het Streekhistorisch Centrum. Het centrum kent regelmatige wisselende tentoonstellingen, die steeds een aspect uit de geschiedenis van de Kanaalstreek en/of Westerwolde belichten. Meer informatie op: www.stadskanaal.nu/historie/index.html

4. **Museumklooster Ter Apel**

Het museumklooster Ter Apel is het enige overgebleven klooster van de vele kloosters die in de loop van de eeuwen in de provincie Groningen hebben gestaan. Het uit de 15^e eeuw daterende klooster behoorde tot de orde der Kruisheren. In 1619 kocht de stad Groningen het landschap Westerwolde, waartoe ook het klooster behoorde, en gaf het kloostergebouw een andere functie. Vanaf 1988 heeft het klooster een nieuwe hoofdfunctie: museum voor kerkelijke kunst en religieuze geschiedenis. Naast een vaste tentoonstelling zijn er regelmatig wisseltentoonstellingen te zien. Voor nadere informatie: http://odin.let.rug.nl/CB/top100/gr/ter_voo.html

De kosten van de Genealogische Dag 2001 bedragen f 75,— p.p., incl. koffie en lunch. De kosten voor het diner bedragen f 42,50. U kunt daarbij kiezen tussen vlees, vis of vegetarisch. Voor het dagprogramma en diner totaal dus f 117,50. Opgave t.z.t. via de bon in het speciale *Gens Nostra*-nummer.

Toverije of moederkoorn?

Nico T. de Oude

Een overzicht van heksenprocessen (Veldhuis) roept altijd weer de vraag op naar de oorzaak van dit periodiek weerkerende gebeuren waarvan vrouwen vaker het slachtoffer waren dan mannen. Zware delicten als toverij werden gewoonlijk door een hogere autoriteit berecht; er was dus geen sprake van simpele zielen die het recht in eigen hand namen.

Waarschijnlijk is moederkoorn de oorzaak van een gedrag dat resulteerde in de beschuldiging van hekserij (Matossian). Moederkoorn is een zwam die voor kan komen in graan, vooral rogge. Het veroorzaakt moederkoornvergiftiging, ook kriebelziekte genaamd. Het is chemisch verwant aan LSD; beide stoffen veroorzaken hallucinaties. Rogge werd vooral gegeten indien tarwe niet beschikbaar was, bijvoorbeeld door slecht weer. Bovendien meent Matossian dat de vrouw des huiszins geneigd zal zijn het manvolk zo lang mogelijk goed te voeden en de slechtere rogge aanvankelijk eerst voor zichzelf te gebruiken.

Uit het artikel van Veldhuis springen de jaren 1547 met 25 en 1587/89 met 19 veroordelingen naar voren. Er is een kleine piek in 1562 met 5 veroordelingen. Hoe was het weer in die jaren? We zullen daarbij ook naar het voorgaande jaar moeten kijken want proces en veroordeling namen vermoedelijk enige tijd in beslag.

De winter van 1546 begon erg koud (Buisman); de rest van die winter en de winter van 1547 waren relatief koud: 7, resp. 6 op een schaal van 1 (extra zacht) tot 9 (extra streng). In de winter van 1546 was er belangrijke sneeuwval; die van 1547 was extreem droog. De zomers van beide jaren waren normaal te noemen.

In 1561 hebben we weer een koude winter met sneeuwval. In 1562 was de oogst slecht maar de reden is onduidelijk want over het weer valt niets bijzonders te melden. Voor de periode 1587/89 moeten we wachten op het volgende deel in de serie van Buisman.

De twee periodes waarvoor weersgegevens beschikbaar zijn kunnen dus tot een relatief voedselgebrek geleid hebben en daarmee tot consumptie van meer of slechtere kwaliteit rogge met de daaruit voortvloeiende moederkoornvergiftiging, hallucinaties en heksenprocessen. Bedacht moet worden dat de weersgegevens in die tijd nog al schaars zijn en op een ruimer gebied betrekking hebben dan dat in het artikel van Veldhuis.

Het zou logisch zijn indien nadere gegevens aantoonde dat onze voorvaders niet op "heksenjacht" gingen, maar gewone redelijke mensen waren die naar eer en geweten oordeelden. Daarvoor zijn meer gegevens zeer wenselijk. De genealoog kan hier een bijdrage leveren door, waar mogelijk, ook de datum van de vergripen te vermelden - naast de datum van het vonnis.

Buisman, J. *Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen*; deel 3: 1450-1575. Franeker, Van Wijnen, 1998, 808 pag., ISBN 90-5194-142-0.

Matossian, M.K. *Poisons of the Past*. New Haven, Yale University Press, 1989, 190 pag., ISBN 0-300-03949-2.

Veldhuis, A. *Onbekende Bron: Toverije*, HuppelDePup 7 (2), 46-51 (2000).

Redactie: In de diverse bronnen waaruit we de data van de vonnissen haalden, werd de datum van het vergriep niet vermeld, maar wél die van de arrestatie (meestal een maand of twee ná het vergriep). Verder ligt er het feit, dat onschuldige mensen veroordeeld werden. Dat ze mogelijk vreemd deden vanwege moeder-

koornvergiftiging was ons niet bekend, maar het is wel een interessante veronderstelling. We danken de schrijver dan ook voor zijn bijdrage.

Aardbodem

Petronella J.C. Elema

In de serie "vreemde familienamen" ditmaal een heel aardige, die ik echter maar één keer aantrof: Aardbodem. Dat was bij de geboorte van een – voorhuwelijkse – tweeling; in het doopboek was genoteerd dat ze weliswaar onecht waren, maar dat de ouders enkele maanden later alsnog waren gehuwd. Toen er drie jaar later opnieuw een tweeling werd geboren, was de naam Areboden; en bij het huwelijk luidde hij Erboden. De soldaat die deze naam droeg was afkomstig uit Den Haag en ik weet niet of hij en zijn eventuele nakomelingen hier zijn blijven hangen: ik trof hen niet aan, maar wie weet hoe de spelling een generatie verder geluid heeft.

De man bleek inderdaad, zoals bij zijn huwelijk opgegeven, in 's-Gravenhage geboren te zijn. Ook daar vinden we verschillende spellingen, maar meestal is het toch wel Aardbodem of een benadering ervan. Er waren daar nogal wat personen met die naam, maar het ging me te ver om de gehele Haagse familieclan uit te zoeken voor de weinige vermeldingen hier in Groningen. Ik heb overigens niet de indruk dat Hindrik en zijn gezin nadien weer teruggegaan zijn naar Den Haag.

I. **Johannes Aardbodem**, otr. Den Haag 11-5, tr. Loosduinsche Kerk 26-5-1721
Johanna Valk [ook: **van der Valk**]

Uit dit huwelijk verschillende kinderen, waaronder:

II. **Heyndrik** [ook: **Hindrik**] **Aardbodem**, ged. Den Haag Nieuwe Kerk 6-9-1725 (get. Arnoldus Aardbodem en Hendrika van der Beij), soldaet in de compagnie van de majoor Heloma in 't Bataillon van de Lt.Gen. Glinstra, otr./tr. Groningen NK 6/25-4-1754 **Marrigjèn Writzers**, van Grijpskerk (p.q. Aldert Jans als zwager); zij was eerder gehuwd, als Margien Switsers (ook van Grijpskerk, voor haar Rotgert Pieters), otr./tr. Groningen NK 8/27-7-1747 Wolter Jans, van Groningen. Uit dit huwelijk (allen in de Kruisstraat):

1. **Henricus Aerd bodem**, ged. Groningen AK 9-1-1754, tweeling met
2. **Geesjen Aerd bodem**
3. **Geesjen Areboden**, ged. Groningen NK 24-2-1757, tweeling met
4. **Wolter Areboden**

ADVERTENTIE

BOEKHANDEL van der LAAN & POSTMA

VALGE 3, 9965 PD LEENS, (0595) 571992

Nieuwe boeken en antiquariaat
Verzending door heel Nederland

Trouwbelofte

G. Luth, Heiloo

Een trouwbelofte is het beloven een huwelijk aan te gaan. Vanouds was dit de enige wijze van het sluiten van het huwelijk. Dus als een jongen en een meisje elkaar trouw hadden beloofd, hoorden ze bij elkaar, maar ze gingen voorlopig nog niet samenwonen.

Na het concilie van Trente (1545-1556) werd het huwelijk pas erkend, wanneer man en vrouw elkaar trouw beloofden in tegenwoordigheid van een priester, dus ten overstaan van de kerk. Later verklaarde de R.K. kerk het huwelijk tot een sacrament en werd er ook een huwelijksvoltrekking vereist. Hiermee had de trouwbelofte alle geldigheid verloren.

In protestants Noord-Nederland moest in de 17^e en 18^e eeuw, dus vóór de invoering van de Burgelijke Stand, een huwelijk op drie achtereenvolgende zondagen in de kerk "gekundigd" (afgekundigd), waarna het huwelijk kon worden ingezegend. Maar de oude gewoonte trouwbelofte te geven bleef nog wel bestaan. Het niet nakomen van de trouwbelofte gaf aanleiding tot rechtsvordering. De rechter kon dan een schaderegeling opleggen aan degene, die de trouwbelofte had verbroken.

In de 19^e eeuw is in Nederland bepaald dat "trouwbeloften geen rechtsvordering geven tot het aangaan des huwelijks, noch tot vergoeding der kosten, schaden en interessen uit hoofde van niet vervulling van de trouwbelofte" (art.113 B.W.).

Toen Fredericus Ulricus Burger, geb. 1657 te Detmold (Dld.) ongeveer 17 jaar was, ging hij een huwelijksverbond aan met juffrouw Elizabeth Steenmans uit Bremen "met believeen en goedvinden van wederzijdse ouders en bloedverwanten". De trouwbelofte alleen was niet voldoende, er hoorde een gift bij, dat hoefde geen dure ring te zijn, een gouden of zilveren muntstuk was voldoende. Als teken van trouw gaf Elizabeth aan Fredericus:

- twee gouden roosenobels (oud-Engelse, in de 16^e eeuw ook in Nederland gangbare en nageslagen gouden munt)
- twee zilveren schoengespelen

Fredericus gaf Elisabeth op trouw:

- een zilveren penning met de beeltenis van "sijn Cheur Vorstelicke Doorluchtigheid van Heidelbergh, met de twee princen" (Burger studeerde in 1681 korte tijd in Heidelberg)
- een ducaat
- een rijksdaalder

Vanaf de tijd dat Elisabeth en Fredericus elkaar trouw hadden beloofd, betaalde zij zijn studiekosten.

Geschonden trouwbelofte

Bovengenoemde Fredericus Ulricus Burger werd op 14 juni 1685 bevestigd tot predikant te Finsterwolde. Het jaar daarop trouwde hij op 13 juni 1686 in Winsum, niet met Elisabeth Steenmans, maar met Elisabeth Eisleben, ged. 8 oktober 1658 te Groningen, dochter van Christiaan Eisleben en Maria Boekholt. Hiermee had hij zijn trouwbelofte geschonden. Juffrouw Steenmans wilde schadeloos gesteld worden. Tussen 1686 en 1690 heeft de classis van Oldambt en Westervolderland over deze kwestie vaak en lang vergaderd met de bedoeling recht te doen en partijen met elkaar te verzoenen.

De eerste vergadering werd al op 29 juni 1686 in Winschoten gehouden. Juffrouw Steenmans en haar moeder Vrouw Steenmans waren daar aanwezig om zich te beklagen over de geschonden **trouw(e)** (zelfst.nw.), zoals zij het noemen. (Het woord trouwbelofte wordt niet gebruikt.) Op deze vergadering overlegt Juffrouw Steenmans de brief die Fredericus Burger op 8 december 1681 in Groningen aan haar had geschreven, waaruit blijkt hoe serieus hij de trouwbelofte nam. Een brief, "opgepropt ... (van) allerhande expressie van liefde en trouwe", waarin hij "met een menigte schriftuurlicke redenen" beloofde "haer trouw en volstandigh (te willen) blijven tot de eijnde sijns levens toe, noemende de breekinge deses een openlicke echtbreuke, een sake die Godts tijdelicke en eeuwige toorn over hem muste brengen, hemselve de benaminge gevende van haren eenigen en eeuwigen liefste met bijvoeginge van eenige silveren penningen tot bewijs van sijn trouwe".

Ook daarna heeft Fred. Burger zijn gedane trouwbeloften levendig gehouden, voortgezet en bekrachtigd met alle bewijzen van liefde en trouw met een groot aantal brieven, die hij haar uit verscheidene plaatsen heeft geschreven. Maar in 1686 is hij tot haar "grote verwondering en hertenleed" getrouwd met juffrouw Eisleben en daarom heeft hij de gegeven trouw teruggezonden. Dit deed hij door een brief te sturen aan haar oom (haar voogd) in Bremen, samen met een goed verzegeld pakketje met daarin de trouw, de geschenken die zij hem op trouw gegeven had. (zie boven) Bovendien weet vrouw Steenmans te vertellen dat ds. Burger reeds op de dag van zijn huwelijk vader was geworden.

De classis acht de zaak zo ernstig, dat zij het onderzoek volledig in handen legt van de deputaten van de synode, die de classisvergaderingen altijd bijwoonden.

Na lange en breedvoerige vergaderingen van deputaten, classis en synode oordeelden de deputaten dat ds. Burger:

- 1 zich schuldig heeft gemaakt "aan een grote ontrouwe begaan jegens juffrouw Steenmans, zijn wettelijke verloofde bruydt, die hem zo getrouwelijk bemint en met support van geldmiddelen tijdelijk ondersteund had.
- 2 zijn zonden had zoeken te bemantelen met een deel opgeraapte maliversatieën en leugens, waarbij nog kwam:
- 3 de ontucht met sijn eigene vrouw zijnde meer als simpele hoereije, ja, niet minder dan echtbreuk".

Fred. Burger is hiervoor door de classis met goedkeuring van de synode uit het ambt gezet.

Vrouw Steenmans eiste een schadeloosstelling van 800 Car.gld.. De parochie van Finsterwolde heeft zich voor een gedeelte van dit bedrag garant gesteld. Toen Fred. Burger enkele jaren later zijn schuld aan juffrouw Steenmans had terugbetaald en zich met haar had verzoend waren de collatoren en lidmaten van Finsterwolde nog steeds bereid hem als hun predikant te aanvaarden. Dit was voor de deputaten van de synode en de classis reden om Fred. Burger weer tot het ambt toe te laten, zodat hij opnieuw tot predikant van Finsterwolde kon worden bevestigd. Hij bleef er tot zijn dood in 1727.

Bron: RAG Archief van de Classis Oldambt en Westerwolde deel 3 (1681-1708) (toegang nr. 184)
RAG Algemene Provinciale Synode (1686-1690) (toegang nr. 692)

Opm. G. Luth is bezig met een onderzoek naar gevallen van "gegeven ergenisse" door predikanten en schoolmeesters in de classis Oldambt en Westerwolde in de 17^e en 18^e eeuw.

Onbekende bron: Traditie Of van de dingen die voorbij zijn.

Antonia Veldhuis.

De aanleiding tot dit artikel was het vinden van een proces (RA Westerwolde c.a., toegang 732, inv. nr. 707, maart 1787) tussen Gerlof Eppes en Hester Oukens Schinkel (wed. wijlen de adessor Hermannus Schmaal te Blijham). Gerlof was met Hester “geengageert om een wettig huwelijk aan te gaan” en men had zelfs al “de koffijpot gestrikt”. Dat dat laatste met een huwelijk(sbelofte) te maken had begreep ik, maar niemand kon me precies vertellen wat het inhield. Veel later diende de oplossing zichzelf aan bij het verder doorlezen van de processen. In inv. nr. 330 staat op 22 maart: “om de gelukwensching (van het engagement) meer plechtigheid bij te zetten, naar de wijs, onder de boerenstand bij zodane gevallen, en nooit anders gebruikelijk, uit eene met linten bestrikte koffijpot, roomlepel en glas te drinken”. Bij deze gelegenheid krijgt het personeel ruime fooien. Hetzelfde proces komt ook voor in inv.nr. 478 op 29-3-1787.

Aan trouwbeloftes werd vroeger veel waarde gehecht. Komt u een proclamatie tegen en trouwt een van beide met een ander, dan loont het dus de moeite het Rechterlijk Archief door te nemen.

Dit artikel gaat dus over in ongebruik geraakte gebruiken en vreemde woorden van vroeger. Eerst een paar voorwerpen die ik in boedelbeschrijvingen ben tegengekomen:

Een *nieuwjaarsijzer*. Zelfs bij een simpele en niet echt waardevolle boedel kan men deze tegenkomen en dit is gewoon wat er staat: Een ijzer dat werd gebruikt om een soort wafels te maken, waar op nieuwjaarsdag op werd getraceerd, de zogenaamde neijoarskouken of kniepkoukjes (ook kniepertjes). Opperold heetten deze koekjes van meel, eieren, suiker, kaneel en boter toetertjes (ook rolletjes). Soms zijn de nieuwjaarsijzers voorzien van initialen. Zie hiervoor ook het artikel in HuppelDePup (HDP) januari 1999 blz. 21.

Een *zonnehoed*: Behalve dat het mogelijk een onontbeerlijk attribuut was om op het land te werken (en misschien voor rijkere dames om in de tuin te wandelen/werken), heb ik hiervoor geen verklaring. We houden ons dus aanbevolen. Ik ben wel tegengekomen dat een arme vrouw zo'n hoed van de diaconie kreeg, waaruit men kan concluderen dat het een noodzakelijk kledingstuk was.

Lijfstoebehoren: Dit zijn kleren. Omdat die vroeger van goede kwaliteit waren en dus vrij duur, kon men er lang mee en was het de moeite waard ze na te laten.

Een *tortelduifkooi* lijkt een wat vreemd voorwerp om in huis te hebben, maar ook vroeger werden “huisdieren” gehouden. Tortelduiven werden vaak binnenshuis in mooi bewerkte kooien gehouden. Dit in tegenstelling tot *duiventillen*, grote bouwwerken die buiten stonden. Deze waren niet voor de sier of plezier, maar als broodwinning. Het was een soort heerlijk recht: De (soms honderden) duiven mochten vrij van de omliggende landerijen eten, zonder dat de eigenaren daarvan er iets aan konden doen. Men had op deze manier altijd vers vlees. Er staat een voorbeeld van een duiventil bij Scheemda. De in boedelbeschrijvingen genoemde “hond met hok” is vaak een waakhond met zijn behuizing.

Dienstboden en knechten die een nieuwe dienst sloten (meestal in mei, voor stad Groningen mei en november), ontvingen een som geld, *handpenningen* geheten.

In de Rechterlijke Archieven van Bellingwolde en Oldambt vond ik diverse processen van personeel dat dit handgeld kreeg, doch niet kwam opdagen.

Dat jongetjes, tot in de 20^e eeuw, de eerste jaren van hun leven in jurkjes liepen wist u? (t/m 31 dec. 2000 te zien op de tentoonstelling "Kinderen op hun mooist" in het Frans Halsmuseum in Haarlem).

Breuken zijn boetes die gegeven werden voor strafbare feiten zoals: schelden, slaan, (te veel) bier schenken bij begrafenissen, te veel mensen hiervoor uitnodigen, buiten trouwen, kinderen krijgen buiten het huwelijk (zowel man als vrouw konden een boete krijgen), te laat (op de dag) begraven. Een *boete* is voor de benadeelde partij, een *breuk* is voor de rechtbank.

In Groningen kent men het begrip *beklemrecht* en *beklemde meier*, dat verder niet voorkomt in Nederland. De grond werd voor een vaststaand bedrag gehuurd (eeuwigdurende pacht), het huis erop was vaak eigendom. Bij verkoop van het huis moest men de grondeigenaar een cadeau geven.

Als men een boedel, akte of proces gevonden heeft is het nog niet altijd eenvoudig deze te lezen, omdat ook vroeger het gebruik van moeilijke woorden niet werd vermeden. Hier kan een Latijns woordenboekje weer goede dienst doen (zie onderaan artikel).

Hoewel men hieruit ongeveer de vertaling kan halen, de betekenis begrijpen is een ander verhaal. Bij processen blijft trouwens vaak de afloop onduidelijk.

Onder de klokslag van betekent het gebied waarbinnen men het klokgelui kon horen.

Nog een paar begrippen uit aktes die wellicht onbekend zijn:

Testeren is een testament maken. Staat er in een akte "wilant", dan betekent dat wijlen, oftewel overleden. Soms staat er de weduwe van wilant, eigenlijk dus dubbel.

Een *voormond* is een voogd die vaak familie is van de overledene, een *sibbe voogd* komt meestal van de kant van de overblijvende partner.

Mandelich is gezamenlijk eigendom. Het begrip wordt o.a. gebruikt bij onverdeeld bezit (na overlijden) of een put die men moest delen.

Ut supra betekent zoals hierboven/hiervoor (bij akte) en *dico* is zegge, in cijfers.

Doop, huwelijk en overlijden hadden hun eigen rituelen en gebruiken. Behalve het hierboven genoemde "koffijpot strikken" was er o.a.:

Bij doop : Helaas, behalve het noden van buurvrouwen bij de kraamvrouw vond ik hiervan niets.

Bij huwelijk had je *wijnkoop*. Dat is het wijn drinken bij het sluiten van een contract, b.v. het huwelijkscontract. Dit liep nogal eens uit de hand, waarbij men fikse boetes kon krijgen. *Belijen* is het vaststellen van de huwelijksvoorwaarden.

Begraven kent veel gebruiken. Een paar:

Burenplicht en de daaruit voortgekomen gildes voorzagen erin dat men bij belangrijke gebeurtenissen zoals geboorte, het waken bij een zieke en overlijden hulp kreeg van de burenen. Was men lid van een gilde, dan kon men bij niet nakomen van deze plichten een boete krijgen. Een paar voorbeelden uit het gilde van de Zuiderkluft in Winschoten: 26 maart 1753 Harm Jans Tuinker niet geweest bij het verluiden (het luiden van de klokken na een overlijden was een kennisgeving aan de dorpsgenoten en diende oorspronkelijk om de duivel uit de nabijheid van het lijk te houden) van Hinder Raasvelts kind (breuk 16 stuiver), 4 maart 1793 Uinko Eltjes te laat gekomen bij het graven van het graf van Harm Jans Tuinker (6 stuiver). Een tijd lang is het gewoonte geweest dat de burenen (na 1811) een overlijden aangaven.

“*In het bekken*” is een collecte gehouden bij/na de begrafenis. Ze zijn bewaard gebleven van diverse plaatsen, o.a. Midwolda, Noordbroek, Westerlee, Zuidbroek, Wedde, Oostwold, Scheemda en zijn te vinden onder de diaconierekeningen. De inhoud ervan was bestemd voor de armen.

Staat er in diaconieboeken “*lijklaken gehuurd*”, dan is dat een laken dat over een soort hekwerkje hing, dat boven het graf stond. De huur, rijke mensen hadden soms een laken in eigendom met daarop de naam of initialen, varieerde meestal van 1 dag tot 6 weken. Soms bleef het laken hangen tot het helemaal weggeteerd was. Een paar plaatsen waarvan deze boekhouding bewaard bleef: Winschoten, Beerta, stad Groningen. Begraven in de stad was 4 dagen na het overlijden, in de rest van Groningen was dat 5 dagen erna.

Als men iemand te laat (na een bepaalde tijd) liet begraven dan riskeerde men een boete. De stad Groningen kent zo'n register “betaalde breuken”, dat loopt van 1725-18..

De term “*rijke stinkerds*” zou komen uit de tijd dat er in de kerk begraven werd. Omdat dat erg duur was, konden alleen rijke mensen zich dit veroorloven. Door ruimtegebrek kwam het voor dat er te ondiep werd begraven, wat tot gevolg had dat er een lijkenlucht ontstond. Alleen welgestelde mensen konden hun laatste rustplaats daar vinden, vandaar. Het werd in 1829 verboden.

Om de rouw na een overlijden te tonen hadden schippers na een sterfgeval vaak een zwart vaantje achterop hun schip, dat door de wind afrafelde. Als het op die manier helemaal verdwenen was, was de rouwperiode voorbij. Men hielp het wel eens een handje door het een eindje af te knippen, zodat het sneller verdween.

Als er op zee iemand overboord was gevallen konden bemanningsleden van andere schepen dit zien doordat op het betreffende schip de vlag omgekeerd aan de gaffel hing.

Vroeger was het gewoon om na het overlijden van een familielid algemene rouw in acht te nemen. De duur was afhankelijk van de graad. Zo was dat voor ouders, kind en broer en zus een jaar, voor ooms en tantes een half jaar en bij neven en nichten was die periode zes weken.

Dat er in huis doeken over de spiegels werden gehangen en de klok werd stilgezet zal velen bekend zijn. Op meer rituelen rond de dood, zoals b.v. het op stro opbaren of het drie maal rond het kerkhof lopen (beide om de duivel te misleiden) gaan we mogelijk in een volgende aflevering van “onbekende bron” in.

Ook *buiten huwelijk* kende zijn eigen gewoontes en uitdrukkingen.

Een kind uit een buitenechtelijke relatie mocht uiteraard niet. Voor dit “leven in unplicht” en “in hoererie” een kind ontvangen konden man en vrouw een fikse boetes krijgen. Komt u dus in een doopboek een doop tegen van de “hoer” of zelfs een “vuijle hoere” dan is dat niet hetzelfde als nu, maar was ze gewoon niet gehuwd.

Dat een eventuele, niet met naam genoemde vader soms is te achterhalen zal bekend zijn. Vaak werd die vernoemd. Een voorbeeld daarvan staat in HDP jaargang 5 blz. 58, zie ook HDP jaargang 5 blz. 73, 1^e weetje. Het vals noemen van het vaderschap was niet zonder risico. De straf daarop was 6 maanden verblijf in het Provinciaal Spin- of Tuchthuis. Ook hierover zijn we van plan een onbekende bron te schrijven.

Latijnse woorden kunt u o.a. vinden in “Latijn bij genealogisch onderzoek” samengesteld door P.J.W. van den Berk, uitgave CBG Den Haag, 1997.

Wilt u meer weten over de hierboven genoemde gebruiken, dan kunt u dat o.a. vinden in het boekje: *Zeden, gewoonten en gebruiken in de provincie Groningen* door Johs. Onnekes (uitg. 1884, herdrukt in 1988) en in de Groningsche Volksalmanakken van 1841 (blz. 85 e.v.), 1846 (blz. 41), 1903 (blz. 70 e.v.) en 1910 (over wijnkoop en belijen op blz. 60).

Bent u ook vreemde voorwerpen, rituelen, tradities of gewoontes tegengekomen waarvan u denkt dat ze voor een ander interessant zijn (en waarom zouden ze dat niet zijn), dan houden we ons aanbevolen.

Eerste bijeenkomst van Pro-Gen gebruikersgroep noord.

Eddy Landzaat en Joop van Campen.

Velen hebben de smaak van genealogie al lang te pakken. Maar eenmaal aan de slag met stamboomonderzoek betekent: veel tijd besteden aan het zoeken in archieven, aan telefoontjes over naamgegevens met de familie en contacten met andere genealogische onderzoek(st)ers. Ging vroeger alles met de hand, tegenwoordig zitten de gegevens allemaal in de computer. Zo verlopen veel contacten via e-mail en vindt het eerste speurwerk via het internet plaats. Ook gebruiken steeds meer mensen een genealogisch computerprogramma, zoals Pro-Gen.

Medio 2000 is de vijfde regio-commissie van de Pro-Gen gebruikersgroep opgericht. Deze commissie heeft tot taak gekregen om in de eerste plaats activiteiten voor de leden van het computerprogramma Pro-Gen te organiseren. Vanzelfsprekend zijn daarbij ook belangstellenden voor een eerste oriëntatie en kennismaking met dat programma welkom.

In Groningen werd op 21 oktober 2000 voor Noord-Nederland een bijeenkomst georganiseerd in het wijkcentrum Het Dok (Lewenborg). De belandgstelling mag verrassend genoemd worden. Met een opkomst van bijna 30 mensen, inclusief de voltallige Regio-commissie en een zestal niet-leden (belangstellenden) mag worden geconcludeerd dat deze bijeenkomst duidelijk in een behoefte heeft voorzien.

De heren Frans Manche en Rob Franssen van de Landelijke Vereniging Pro-Gen Gebruikersgroep, waren bereid gevonden om de vele van te voren ingeleverde vragen te beantwoorden en te bespreken. Ook tijdens de bijeenkomst werden zij met nieuwe vraagpunten geconfronteerd, waarvan slechts een enkele voor nader onderzoek "mee naar huis terugging".

Uitgebreid is ingegaan op de cursusmogelijkheden en werkbladen voor mensen, die gecomputeriseerd met genealogie aan de slag willen. Daarbij bleek dat een dergelijke cursus niet alleen voor beginners zinvol is, maar ook voor gevorderden nog veel waardevolle tips kan leveren. Kortom, een geslaagde bijeenkomst die zeker voor herhaling vatbaar is. De volgende bijeenkomst wordt waarschijnlijk op 10 februari 2001 in Drachten georganiseerd.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Paula Lensink-Vrijmoed, voorzitter van de Regio-commissie 5, Kooisingel 16 te Haren (050 – 534 91 80), e-mail: paulavrijmoed@hetnet.nl.

Wij nodigen u uit om uw ervaringen met een genealogisch computerprogramma naar de redactie van ons afdelingsblad te sturen.

Ondertrouwinschrijvingen in Amsterdam van personen afkomstig uit Wedde

Harm Selling, Amsterdam

In HuppelDePup jrg. 7 (mei 2000), nr. 2, heeft een bewerking gestaan van ondertrouwinschrijvingen in Amsterdam van personen afkomstig uit Blijham. Hieronder de volgende bijdrage met ondertrouwinschrijving (aangevuld met de namen en doopdatum van eventueel in Amsterdam gedoopte kinderen) van personen afkomstig uit Wedde. Enkele opmerkingen vooraf:

- “Ouders dood” wil niet altijd per definitie zeggen dat de ouders werkelijk overleden waren. Het was voor het aanstaande paar vaak erg lastig om vader of moeder (of een schriftelijk consent) uit het verre Groningen over te laten komen om in te stemmen met het huwelijk. Een leugentje om bestwil was dan snel gemaakt.
- Een leeftijd dient soms met een korrel zout genomen te worden. Het kan wel eens een paar jaar schelen.

2-11-1619 D.T.B. 424, fol. 42

Abraham Schimmel, van ..., 23 jaar, ouders consent, ..., op de Oudezijds... × **Machtelt Henrix**, van Wedde, 26 jaar, ..., geen ouders hebbende.

Uit dit huwelijk: Aeltje, ged. Amsterdam 8-11-1620.

23-11-1619 424-67

Arent Sterenburgh, van Wedde, kleermaker, 23 jaar, geen ouders hebbende, wonende op de Coningsgragt × Trijntje Outtermans, van ..., 26 jaar, geen ouders hebbende, op de Nieuwezijds Agterburgwal.

27- 2-1627 432-76

Pieter Jacobss, van Amsterdam, varentsgesel, 30 jaar, op de Heeremarkt × **Rijckie Sterenborgh**, van Wedde, 25 jaar, geen ouders, geass. met haar snaer Trijntie Soetermans, wonende om de hoek van de Reestraat [zie ook vorige]

16-10-1655 475-64

Wolfhont van IJsenagh, van IJsenagh, commandeur, ouders dood, wonende in Bikkerseiland(?), geass. met Hendrickje Henders × **Hillitje Jans**, van Wedde, 25 jaar, ouders dood, geass. met Harmen Jans, haar broeder, wonende op de Haarlemmerdijk.

30- 7-1667 490-350

Roelof Ariaens van Wijk, van Grijpe, schoenmaker, 24 jaar, ouders dood, geass. met Jonas Beeck, woont in de Passeerdersdwarsstraat × **Trijntie Jans**, van Wedde, 30 jaar, ouders dood, geass. met Annetie Jonas, woont in de Passeerdersstraat. Uit dit huwelijk: Adrian, ged. Amsterdam 18-1-1668.

8- 6-1686 515-63

Arnoldus van der Woude, van ...(?), droogscheerder, wednr. van Aeltie Dircks, in de Huijdestraat × **Grietie Stuurmans**, van Wedde, 38 jaar, op de Princegragt, ouders dood, geass. met Trijntie Gerrits.

10- 8-1725 564-93

Hendrik Barlage (Berlage), van Pekla, 28 jaar, in de Kalverstraat, ouders dood, geass. met Barent Marchal × **Belia Braamhorst**, van Wedda, 26 jaar, op het water, haar vader Coenraat Abels Braamhorst tot Wedda.

Uit dit huwelijk (allen gedoopt te Amsterdam): Gerrit 28-7-1726; Coenraad 2-5-1728; Nicolaas 25-10-1730; Lucretia 7-12-1732; Swaantje 16-6-1734; Lucretia 7-4-1737; Gezina 18-3-1739.

Een nakomeling van dit echtpaar is de bekende Amsterdamse architect Hendrik Petrus Berlage (1856-1934) Zie *Gens Nostra* 1961.

14-11-1738 581-308

Jan van Rhijn, van 's Graveland, 24 jaar, op de Baangragt, geass. met zijn moeder Aaltje de Rave × **Gesina Braamhorst**, van Wedda, 29 jaar, op de Cingel, haar moeder Lucretia Haselhoff tot Wedda.

Uit dit huwelijk: Alijda, ged. Amsterdam 27-5-1740; Lucretia, ged. Amsterdam 29-4-1742.

4- 5-1770 616-13

Roelof Jan Molanus, van Wedda, geref., 25 jaar, op de Agterburgwal, zijn vader Jan Hendrik Molanus te Wedda × Grietje van Sprang, van Culenborg, geref., gese-
pareerde vrouw van Pieter van Heemskerk op 't Cingel.

Uit dit huwelijk: Johannes Hendrikes, ged. Amsterdam 9-12-1770.

3- 6-1773 618-388

Eppe Wiggers, van Sapmeer, geref., 29 jaar, woont sloop [= op een schip], ouders dood, geass. met Jantje Claasis × **Elsje Pranger**, van Wedde, geref., 27 jaar, op Cattenburg, geass. met Trijntje Hendriks.

14- 5-1784 754-265

Adrea Kok, van Wedden, rooms, 35 jaar, buiten de Raampoort, ouders dood, geass. met Jurgen Roeland, woont als voren × Anna Maria Bremer, van Reijssel, rooms, 30 jaar, woont als voren, geass. met haar broeder Hendrik Bremer, op de Zandhoek.

4- 8-1785 630-383

Eduardt van Roijen, van Amsterdam, geref., 34 jaar, op de Heeregragt, ouders dood, geass. met de doodcedules van zijn overleden ouders × **Elizabeth van Buizen**, van Wedda in Groningerlant, geref., 33 jaar, woont als boven, haar moeder Elisabeth Nieuwold niet present.

Uit dit huwelijk: Cornelia, ged. Amsterdam 26-3-1786.

2-10-1801 648-210

Wouter Brave, van Vollenhove, geref., 30 jaar, in de Pijlsteeg in de Pottewinkel, geass. met consent van zijn moeder Harmina Maatmans, wonende te Vollenhove × **Swaantje Lutters**, van Wedde in Groningen, op de Fluwelenburgwal naast de Lombart, geass. met consent van haar vader Barent Lutters.

Uit dit huwelijk: Arent, geb./ged. Amsterdam 30-10/11-11-1801; Arent Barent, geb. en ged. Amsterdam 3-1-1810.

Allochtonen van rond de evenaar

Willem G. Doornbos

Allochtonen: een begrip dat in de twintigste eeuw regelmatig in het nieuws is geweest en ook in de eenentwintigste eeuw ongetwijfeld de gemoederen nog zal bezighouden. Een geheel nieuw fenomeen is dit echter niet. Al eeuwen zijn er personen uit verre landen in de 'Nederlanden' en (hier) met name in de provincie (of gewest) Groningen 'terechtgekomen'. Letterlijk terechtgekomen: meestal liften zij mee met een persoon of gezin dat terugging naar Patria. Een enkele keer komt men in de Groningse archivalia vermeldingen daarvan tegen. Een enkele keer maar, want zelfs in het midden van de negentiende eeuw werd er in de krant nog aandacht geschonken aan het overlijden van een gekleurde medebewoner. Hetgeen inhoudt dat er niet veel allochtonen uit de tropen in deze contreien (hebben) verbleven. Wel komen wij een enkele keer tijdelijke allochtonen tegen die als kermisattractie fungeren. Bijvoorbeeld in 1825, als een groep 'bezienswaardige personen' uit Brazilië de stad bezoekt ¹.

Interessant zou het zijn een inventarisatie te maken van alle 'inboorlingen', zoals zij tot ver in de twintigste eeuw werden beschouwd, om zodoende een indruk te krijgen van hun doen en laten in de provincie Groningen en – ook zeer interessant – hoe hun nageslacht uiteindelijk in de samenleving geïncorporeerd raakte. Een bron hiervoor vormen mogelijk de schilderijen van aanzienlijke families die uit de Oost terugkwamen en zich samen met hun gekleurde bediende(n) op een schilderij lieten afbeelden.

Als criteria worden hier voorgesteld: (a) vóór 1900 overleden, (b) afkomstig uit de omgeving van de evenaar (Afrika, Azië, Zuid-Amerika, etc.) en (c) zonder Europese kwartieren.

De afgelopen jaren zal een aantal genealogen/lezers wel één of meer allochtonen in de archieven hebben ontdekt. Allen worden opgeroepen om hier melding van te maken en hierover zelf een (kort) artikeltje te schrijven, dat dan in deze 'vervolgrees' kan worden opgenomen. Ik ben benieuwd hoeveel er 'van over het water' zijn gekomen. Als eerste nu Christiaan Maandag, alias 'zwarte Maandag'.

(I) Christiaan Maandag alias 'zwarte Maandag'

Deze Christiaan werd omstreeks 1781 geboren op Macassar ². Dit wordt vermeld in een klein artikeltje geschreven door een 19e-eeuwse 'Beno Hofman' of 'Blikvanger'. Het verscheen onder het kopje 'regionaal nieuws van de provincie' in de Provinciale Groninger Courant van 1858 ten tijde van Christiaans overlijden, bijna tachtig jaren oud ³. Hij was 'meegebracht' – waarschijnlijk geldt dit voor alle gevallen wel – door E.J. en D.S. Smit, Nederlandse tweelingbroers op weg terug naar het vaderland. Deze broers heb ik kunnen traceren als Derk Sijmons Smit en Egbert Sijmons Smit (de J. in het artikel is een onnauwkeurigheidje). Beiden waren geboren te Scheemda en gedoopt aldaar op 18 oktober 1762 als kinderen van Sijmon Jans, van beroep smid, en Wija Jans. Egbert is ongehuwd in Groningen overleden op 11 maart 1825, met als aanduiding 'zonder beroep'. Zijn tweelingbroer Derk Sijmons Smit stierf te Groningen op 2 april 1838, wonende aan de Singel met als (voor dit artikel zeer interessant) beroepsvermelding: oud-administrateur van het lands graanmagazijn te Batavia; een Indië-ganger dus. Hij was gehuwd met Grietje Derks Beukema.

Verder vermeldt het stukje dat Christiaan's ouders onbekend zijn, hetgeen wordt bevestigd door zijn overlijdensakte die in de stad Groningen is opgemaakt en waarin verder wordt vermeld dat hij op 3 augustus 1858 is overleden. Daarnaast geeft het artikel aan dat hij in 1822 zijn belijdenis in de Hervormde Kerk heeft afgelegd. Ook dit is correct: op 21 augustus 1822 wordt hij in het belijdenisregister van de Hervormde Gemeente van Groningen als lidmaat, dan wonende aan de Singel (ongetwijfeld inwonend bij de familie Smit), ingeschreven. Vermoedelijk heeft hij na zijn huwelijk direct een zelfstandige woonruimte betrokken. Vanaf ca. 1830 tot na ca. 1840 woonde hij aan de Noorderhaven en vanaf 1850⁴ (mogelijk eerder) in het Appelstraatje, waar hij in 1858 ook overlijdt.

Zijn maatschappelijke carrière is als volgt te reconstrueren: bediende/oppasser bij de gebroeders Smit, misschien slechts bij een van de twee (waarschijnlijk tot de dood van zijn beschermheer in 1838⁵), bediende/oppasser⁶ bij Vindicat (na 1838? tot ca. 1850?) en tenslotte bedeelede (na ca. 1850? tot 1858).

Maandag-nageslacht heb ik niet kunnen vinden. Wel een huwelijk! Hij trouwt te Groningen op 25 september 1828 met Geesje Jans Perdon. Zij is een schippersdochter, gedoopt te Hoogezand op 30 juli 1786; zij overlijdt te Groningen in het Gasthuis van de Nederlands Hervormde diakonie op 14 januari 1860. Haar ouders waren Jan Popkes Perdon en Antje Jeremias. Zij is op haar huwelijksdag de veertig al gepasseerd. Bij de huwelijksbijlagen bevindt zich verder een akte, waarbij de toenmalige Koning Willem I aan Christiaan toestemming verleende om zonder geboortebewijs te mogen trouwen.

Overigens vraag ik mij af of wij in het vervolg van deze reeks nog andere dagen van de week als achternaam zullen tegenkomen: uiteraard van allochtonen.

Provinciale Groninger Courant, nr. 94, 7 augustus 1858

“Dingsdag l.l. is alhier overleden Christiaan Maandag, in de wandeling genaamd de Zwarte Maandag, in 1787 geboren op Macassar, vermoedelijk uit eene slavin, althans zijne ouders zijn altijd zoowel voor Maandag als anderen onbekend gebleven. Als lijfeigene van de heeren gebroeders en tweelingen E.J. en D.S. Smit is Maandag alhier uit het verre Oosten door de genoemde heeren medegebragt, had hier in 1822 zijne belijdenis naar de leer der Hervormden afgelegd, en was later gedurende verscheiden jaren oppasser van hh. Studenten. Daar hij echter in de laatste jaren van zijn leven ook die betrekking niet meer kon waarnemen, zoo verkeerde hij, van andere middelen van bestaan verstoken, reeds gedurende geruimen tijd in zeer kommerlijke omstandigheden, en leefde van giften en gaven.”

1 Groninger Courant, nr. 79, 2 1 midden, 1825.

2 Volgens de atlas is dit een stad op het eiland Celebes, een onderdeel van voormalig Nederlands Oostindië.

3 In zijn overlijdensakte wordt een geschatte leeftijd van ca. 73 jaren opgegeven.

4 Bevolkingsregisters van de stad Groningen 1830, 1840 en 1850.

5 Volgens het bevolkingsregister van de stad Groningen in 1830 zonder beroep.

6 Hij wordt in het bevolkingsregister van de stad Groningen (1840 en 1850) aangeduid als oppasser.

Met daarop de woorden "van Harlingen"

Antonia Veldhuis

Hoewel de titel van dit artikel suggereert dat het om een Fries (onderzoek) gaat en inderdaad een gedeelte ervan in een Fries archief plaatsvond, is de hoofdpersoon een Groninger. Iemand die, evenals zoveel Groningers (een paar Groninger namen die ik in Harlingen tegenkwam: Stuit, Schmaal, Klatter, Pot) woonde in Groningen en werkte in Friesland, "it bêste plak op ierde".

Met dit artikel wil ik aangeven dat je tijdens je onderzoek niet te snel moet opgeven: Er leiden vele wegen naar Rome, of in dit geval naar de zee. En verder dat je eigenlijk alles wat je krijgt, of overneemt, moet controleren.

Scheepvaart is een heel belangrijk deel van het leven van J.A. Keun en zijn gezin geweest en is uiteindelijk letterlijk zijn ondergang geworden.

Op het moment dat ik de basisgegevens van hem zocht, realiseerde ik me dat niet. Gaandeweg het onderzoek ontstond het beeld van een man die vergroeid was met de zee. Een bereisd man, die hoogstwaarschijnlijk ook enige vreemde talen sprak zoals Engels en Noors.

Toen ik genealogisch onderzoek deed naar mijn voorvader kapitein Johan Anthoni Keun, mijn kwartiernummer 62, strandde ik aanvankelijk bij de aanwijzing genoemd in de huwelijksaktes van zijn kinderen.

Daarin stond de vermelding "dat de vader in het jaar 1852 uit de haven dezer stad (Harlingen) is uitgezeild en er nimmer enig narigt is vernomen, zodat het schip hoogstwaarschijnlijk met man en muis is vergaan", aangevuld (in de huwelijksakte van zoon Pieter) met de naam van het schip "De Pieter". Gefocust op de scheepsnaam leverden de zeetijdingen in de krant niets op. De monsterrollen (registers opgemaakt voor het aanvang van de reis, met daarin namen, rangen, geboortedata en salaris van de opvarenden) beginnen in Harlingen pas in 1859. En hiermee zat, dacht ik, mijn onderzoek muurvast. Overlijdensakte was niet opgemaakt, dus noteerde ik bij hem: overleden op zee in 1852. Omdat op het moment van zijn verdwijning ook de zoons Hendrik en Johannes (respectievelijk 15 en 12 jaar) bij hem aan boord waren, kwam ook bij hun die notitie te staan.

Het (Keun)schip werd (figuurlijk) weer vlot getrokken toen ik een gedrukte toegang van de Burgerlijke Stand van Harlingen kreeg en daarin enige inventarissen vond die mij mogelijk meer informatie over mijn verdwenen voorvader konden geven. Toen ik belde om een afspraak voor archiefbezoek te maken, adviseerde de medewerker daar mij contact op te nemen met een man die een hele studie had gemaakt naar koopvaardij schepen met hun gezagvoerders. Hij had dit in (beperkte oplage) in boekvorm uitgegeven. (Titel: *De Nederlandse koopvaardijvloot 1820-1900*, uitg. Stichting Nederlandse Kaap Hoornvaarders, Hoorn. Schrijver G.N. Bouma. Alfabetisch op scheepsnaam). Tegelijkertijd zag ik in *Gens Nostra* de boekbeschrijving over "Zeemansvoorzorg" (een soort verzekeringsmaatschappij voor kapiteins) uit Harlingen. Nadat ik beide schrijvers had gebeld kreeg ik een stroom van informatie, waarmee ik weer volop in de race was.

De in de huwelijksakte genoemde scheepsnaam bleek niet te kloppen en pas nu, bij het schrijven van dit artikel, zie ik hoe de verschrijving (ervan uitgaande dat het dat is) heeft kunnen plaatsvinden. Men heeft de naam van de bruidegom in gedachten gehad en die is per ongeluk genoteerd. Op dat moment zag ik dat echter niet en

nam toen de gegevens voor waar aan. Vooral ook omdat men mag aannemen dat aktes betrouwbaar zijn en de kinderen, en de nog levende weduwe, de naam van het schip vier tot acht jaar later (bij de huwelijken) nog zouden weten.

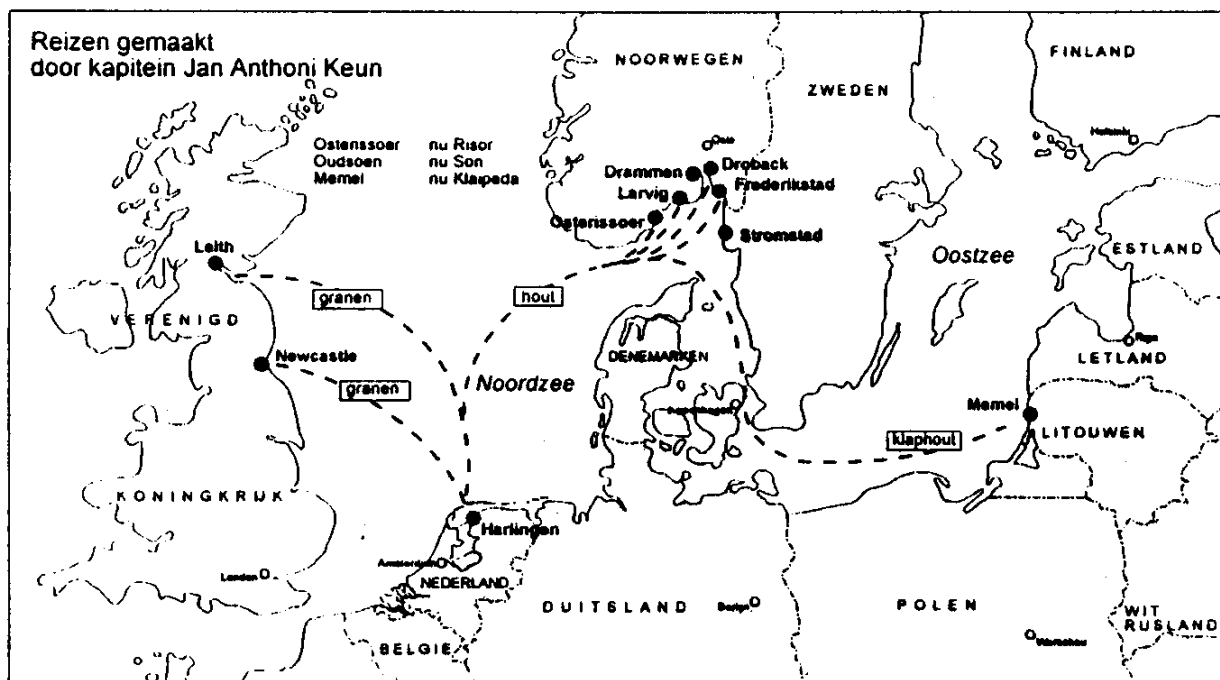
Ook de via-via verkregen informatie over een kapitein J.A. Keun die in 1834 in Amsterdam lid was van het college Zeemanshoop, maar die een buitenlands adres had (Canne y Bolivia, terwijl de mijne toen in Nieuwe Pekela woonde) berustte op een verschrijving. Ten onrechte werd die door mij afgevoerd en in de map "Keun, te bewaren notities" geborgen. Men had dit verkeerd gelezen; er stond Canne & Balwe, een firma uit Amsterdam. Waarmee weer bewezen wordt dat, hoe goed ook bedoeld, je eigenlijk alles wat je krijgt moet controleren.

Johan Antoni Keun is meer dan zeventien jaar kapitein geweest op verschillende kofschepen. Het vermoeden van beide hierboven genoemde heren dat het over twee of mogelijk zelfs drie kapiteins met dezelfde naam ging kon ik door mijn verzameling "Keun" ontzenuwen.

Jan Keun was achtereenvolgens kapitein op de Elisabeth Maria (v.a. 1836), de Hendrik en de Twee Gezusters, resp. kofschepen van 173, 126 en 125 ton. Zijn vlagnummer was H5. Zoals zoveel kapiteins was ook Keun begonnen als scheepskok, en wel op het schip de "Vrouwe Lubbechina" uit Nieuwe Pekela. En ook hij doorliep alle rangen (kok, lichtmatroos, matroos), voor hij het commando over een eigen schuit kreeg. Zijn loopbaan is goed te volgen in de in Nieuwe Pekela aanwezige monsterrollen. Voor diegenen onder ons die voorouders hebben die op een kof zeilden: een kof was een boot met 6 tot 8 bemanningsleden. Meestal waren dat de kapitein, stuurman, kok en enige matrozen, lichtmatrozen en/of jongens. De lengte en breedte waren afhankelijk van het tonnage. Keuns laatste schepen waren ongeveer 26 meter lang en 6½ meter breed. De snelheid was 7-8 mijl per uur en de schepen waren uitermate geschikt voor het vervoeren van hout. Steeds was zijn thuishaven Harlingen, waar hij ook met z'n schip in de winterberging lag. Hoogstwaarschijnlijk ging hij dan naar Nieuwe Pekela, waar zijn gezin woonde en gezien de geboortedata van de kinderen is hij ook tussendoor diverse keren naar huis gereisd. Het blijft me verbazen dat hij jaren vanuit Harlingen voer, terwijl zijn gezin in de provincie Groningen woonde. Pas in 1850 komen zijn vrouw en kinderen naar Friesland.

Als kapitein maakte Keun een kleine honderd korte zeereizen. Veelal gingen zijn tochten naar Engeland en Noorwegen. Naar Engeland vervoerde hij kaas, granen en stukgoederen, terug waren er steenkolen aan boord. Het waren zeereizen die heen en terug ongeveer 3 weken duurden. Op Noorwegen werd er door hem met ballast (tegels, stenen en Makkumer aardewerk) gevaren en terug werd er hout meegenomen, veelal voor de (vooral in het noorden veel voorkomende) scheepsbouw. Plaatsen waarop hij in Noorwegen voer waren o.a. Oudsoen, Osterissoer, Drammen en Droback. De beide eerste kon ik evenwel op de kaart niet vinden en hier bracht mijn informatiebron weer uitkomst. De plaatsen waren van naam veranderd en heten nu Son en Risoer. Naar Noorwegen kon men in 21 tot 30 dagen uit en thuis zijn. Daarom werd ook in de vergadering van "Zeemansvoorzorg" in Harlingen (notulen 12 februari 1853) besloten om uitkering aan een (vermoedelijke) weduwe te doen wanneer men drie maanden niets van een schip had vernomen. De meeste tochten waren korter. Alleen "op avontuur" nam langer in beslag en kon overal naar leiden. Ook een langere zeiltocht was bestemming Memel (nu Klaipeda geheten, aan de Oostzee, in de buurt van Riga), waar op de terugweg

klaphout (gespleten hout voor het maken van vaten) werd meegenomen. Zowel Memel als "avontuur" werden enige keren als bestemming opgegeven.

Uiteraard heb ik zelf ook nog op het Harlinger stadhuis onderzoek gedaan, wat mij de volgende informatie opleverde. De Harlinger schepen werden door een loods, via het Vlie, naar zee gebracht en uit de daarbij opgemaakte registers (lopend van 1849 tot 1859) kon ik de bestemmingen van Keun halen (Burgerlijke Stand Harlingen inv.nrs. 4343 en 4344). Hierin staan de naam en het tonnage van het schip, de naam van de kapitein, de reder en de loods die het schip naar de Vliereede bracht met de bestemming en het betaalde bedrag, verdeeld over loodskas, loods en onderstandfonds. Verder bleek in de "Registers van uitgaande schepen en daarvan geheven rechten" de zeeschepen met gezagvoerder, nationaliteit en herkomst (van de voorlaatste zeereis zo later bleek) te staan. Deze registers lopen van 1819 tot 1924 en vermelden verder nationaliteit, tonnage, en betaalde bedragen voor haven-, boom-, brug- en moddergeld en buitensluisgeld (Burgerlijke Stand Harlingen inv.nrs 2460 en volgend).

Met de in de *Provinciale Friese Courant* genoemde zeetijdingen, die ik dus opnieuw moest raadplegen, kreeg ik een aardig beeld van al Keuns reizen. Hoewel hier af en toe de bronnen elkaar tegenspreken. Met name de krant is erg creatief in het gebruik van kapiteins- en scheepsnamen. Keun komt o.a. voor als Kuin, Keur, Reun en zelf als Keuw. Varend op de "Hendrik" staat er diverse keren "De Jonge Hendrik" en "Hendrikje".

Door te lezen over het onderwerp zeevaart (waar ik mij tevoren nooit erg in verdiept had, maar wat erg boeiend bleek te zijn), kreeg ik verder een aardig beeld van zeevaart, zeelieden, lading enz.

Helaas kwam ik over de vaart naar Noorwegen weinig tegen.

Het laatste bericht in de krant is Keuns vertrek op 25 oktober 1852 naar Noorwegen met ballast. Bij de binnengekomen schepen wordt hij niet meer genoemd. Voor mij was het zo goed als zeker dat het schip vergaan was. Nader literatuuronderzoek leerde mij dat er tussen 1852 en 1862 per jaar zo'n 3000 schepen van de wereld-

vloot vergingen, voor Nederland lag dat gemiddeld op een 100. Een opvallend groot percentage daarvan was hout vervoerende schepen, die verongelukten omdat men een te hoge deklading voerde of omdat het vaak oude schepen waren.¹ Dat laatste ging waarschijnlijk voor Keun niet op, want z'n eerste schepen waren vrij nieuw. De leeftijd van zijn laatste schip "De Twee Gezusters" is niet bekend. Men neemt een paar maanden na het laatste levensteken aan dat hij is vergaan. De weduwe (dan zo al genoemd) krijgt op 21 mei 1853 een uitkering van "Zeemansvoorzorg".

Ondanks het feit dat de vader en hun twee broers vrijwel zeker zijn verdronken, kiezen de andere vier Keun-zoons eerst ook voor het beroep van zeeman. Pas later veranderen twee ervan van baan en wordt de een winkelier en de ander agent van politie. Een van de twee dochters trouwt ook met een zeevarende, een uit Pekela afkomstige turfschipper.

Een brief, binnengekomen bij "Zeemansvoorzorg", van de consul van Frederikstad is het laatste bewijs dat hij in leven was. Daar is op 21 november 1852 J.A. Keun (uit Frederikstad) naar Harlingen vertrokken en "Sedert nimmer iets van genoemd schip of deszelfs Equipage vernomen zijnde, mag thans het vergaan daarvan niet langer betwijfeld worden". Dit is bijgeschreven op zijn lidmaatschapsblad in (april?) 1853, er staat per abuis 21 november 1853. Eind november van het jaar 1852 zijn bij de novemberstorm diverse schepen vergaan. Voorzover ik kon nagaan was daar slechts één Harlinger schip bij betrokken.

Het volgende berichtje, onder de scheepsberichten in de *Provinciale Friese Courant*, spreekt dan ook erg tot mijn verbeelding. Op 15 januari 1853 staat er: Stromstad: In deze nabijheid zijn de laatste dagen verscheidene wrakstukken van verschillende schepen aangespoeld waaronder 3 naambordjes welke van 3 verschillende schepen afkomstig schijnen te zijn en waarop in vergulde letters geschilderd staat: op de eene "van Harlingen" (op de anderen d'Harmonie en op de derde Maria). Stromstad ligt 40 kilometer ten zuiden van Frederikstad, de plaats waar Keun en zijn bemanning voor het laatst uitgevaren zijn.

Ik blijf met een paar vragen zitten. Waarom wachtte het gezin meer dan 15 jaar voor het de echtgenoot/vader volgde naar de thuishaven? En, het belangrijkste: Is het bordje "van Harlingen" echt van Keuns schip?

Met dank aan de vriendelijke medewerkers van het stadhuis in Harlingen en de heren G.N. Bouma, J. van Campen, S. Parma, B. Postma, J. de Vries en D. van Weezen Errens.

¹ *De Groninger zeevaart in de tweede helft van de 19^e eeuw* door P.J. Herwerden

Niet voor dit artikel gebruikte bronnen, die mogelijk de onderzoeker waardevolle informatie kunnen verschaffen zijn:

J. van Sluijs, *Lijst van Nederlandse koopvaardij schepen 1800-1860*, 30 delen.

Sweijts, *Neerlands vloot en reederijen 1858-1905*, ook bekend als "De almanak van Sweijts".

Gezinsstaat van Johannes Antoni Keun

Johannes Antoni Keun, kok, matroos, kapitein *Elisabeth Maria*, kof *Hendrik* en kof *Twee Gezusters*, geb. Nieuwe Pekela 2 april 1800, ged. aldaar 6 april 1800, verdronken op zee in het jaar 1852, z.v. Wolterus Johannes Keun (commandeur, oud commandeur ter zee (1814) en gemeentebode (1824)) en Allegonda Lijphart; tr. Nieuwe Pekela 3 juli 1829 **Margaretha Hindriks Klatter**, geb. Hamburg (Dld.) 20 juli 1809, ged. Hamburg (Nicolaiirche), overl. Hoogezand 5 juli 1889, d.v. Hendrik Pieters Klatter (landbouwer) en Martje Melles Pott.

Monsterrollen Nieuwe Pekela (1821-1830 info Jan Johan Kuiper): 1819 kok op de smak *Vrouw Elizabeth*; 12-2-1821 kok op kofschip *de vrouwe Lubbechina*; 25-2-1823 matroos op *de vrouwe Lubbechina*; 7-2-1826 kok op het schip (kof) *Groot Lankum*; 12-3-1830 stuurman op kofschip *Catharina Engelina*.

Beroep bij aangifte kinderen: 20-9-1829 zeeman (huis nr. 415); 17-6-1832 zeeman, thans afwezig; 6-1-1835 schipper, aangever; 28-12-1837 idem; 29-1-1843 idem; 8-2-1845 schipper, als zodanig afwezig; 15-10-1847 idem; 22-5-1850 zeecapitein.

Ze komen (bevolkingbladen) 12 april 1849 naar Harlingen; hij vaart onder vlagnr. H5.

Uit dit huwelijk:

1. **Woltherus Johannes Keun**, buitenvaarder (1856), zeeman, kapitein *Zeelust* (1859-1871), *Catharina Elisabeth* (tot 1874), *Neptun* (1876-1881), winkelier (1881) en arbeider (1895), geb. Oude Pekela 20 sept. 1829, overl. Egmond aan Zee (? , na 23-8-1895); hij vaart onder vlagnummer H13, is evenals zijn vader lid van "Zeemansvoorzorg"; tr. Harlingen 8 mei 1856 **Janna Visser**, geb. Harlingen 12 juni 1829, overl. Hilversum 17 oktober 1886, d.v. Jan Jansen Visser en Klaaske Haijes Bruinsma.
Overlijdensadvertentie: *** Heden overleed, na langdurig, smartelijk doch geduldig lijden, mijn geliefde Echtgenootte JANNA JANS VISSER, in den ouderdom van ruim 57 jaar. W.J. KEUN. Hilversum, 17 October 1886.
2. **Martha Keun**, geb. Nieuwe Pekela 17 juli 1832, overl. Groningen 1 nov. 1920; tr. Harlingen 31 dec. 1856 **Jan Jans Kuiper**, (turf)schipper, binnenschipper, geb. Oude Pekela 18 jan. 1831, overl. Hoogezand 26 mei 1904, z.v. Jan Harms Kuiper (arbeider (1824), praamschipper en klompenmaker (1834)) en Pietje Hendriks de Jonge.
3. **Alegonda Keun**, geb. Nieuwe Pekela 6 jan. 1835, overlijden niet gevonden; tr. Harlingen 17 nov. 1859 **Elisa van der Leij**, buitenvaarder (1859), zeeman, geb. Leeuwarden 20 maart 1835, overlijden niet gevonden, z.v. Jacob van der Leij en Aafje Jacobus Kerkhoven.
4. **Hindrik Keun**, geb. Nieuwe Pekela 28 dec. 1837, verdronken op zee in 1852.
5. **Johannes Keun**, geb. Nieuwe Pekela (?) 13 aug. 1840, verdronken op zee in 1852.
6. **Pieter Keun**, zeeman, geb. Nieuwe Pekela 29 jan. 1843, overlijden niet gevonden; tr. Harlingen 3 dec. 1868 **Sijke Ploeg**, geb. Harlingen 28 febr. 1842, overlijden niet gevonden, d.v. Gooitje Ploeg en Renske Douma.
Hij krijgt (verg. 23 mei 1855 "Zeemansvoorzorg") een uitrusting van zeemans-kleedren. Hij wordt scheepsjongen bij G.D. Schuur.
7. **Balthasar Keun**, zeeman, geb. Nieuwe Pekela 8 febr. 1845, overl. Amsterdam 30 juni 1893; tr. (1) Harlingen 13 febr. 1873 **Sjoukje van Goo**, geb. Dokkum 4 dec. 1845, overl. Harlingen 15 juli 1883, d.v. Steven van Goo en Neeltje Sjoerds Faber. Hij tr. (2) Harlingen 19 juni 1884 **Klaaske Vollema**, winkeliersche, geb.

Almenum 10 maart 1849, overl. na 10 nov. 1929, d.v. Klaas Jelles Vollema (timmerman) en Lysbeth Lutsens Boersma en weduwe van Albert Manus Brinkman (huwelijk Barradeel 4 jan. 1868).

Overlijdensadvertentie: *** Heden overleed na een kortstondig lijden mijn geliefde Echtgenoot SJOUKJE VAN GOO, in den ouderdom van 38 jaren, diep betreurd door mij, hare moeder en verdere betrekkingen.

HARLINGEN, 15 Juli 1888. B.J. KEUN.

8. **Margaretha Keun**, geb. Nieuwe Pekela 15 oktober 1847, overl. Gorichem 21 dec. 1883; tr. Harlingen 14 oktober 1869 **Rintje Kuiper**, hulponderwijzer (1869), geb. Harlingen 20 april 1847, overl. na 1883, z.v. Klaas Rintjes Kuiper (pachter) en Antje Tjomsma.

Overlijdensadvertentie: Heden overleed mijn geliefde Echtgenoot en de zorgvolle Moeder mijner kinderen, MARGARETA KEUN, in den ouderdom van 36 jaar. R.K. KUIPERS. GORICHEM, 21 Dec. 1883.

9. **Eildt Keun**, buitenvaarder (1870) en agent van politie, geb. Harlingen 22 mei 1850, overl. Amsterdam 12 dec. 1916; tr. Harlingen 23 maart 1882 **Eelkje Wielinga**, geb. Harlingen 22 maart 1849, overl. Amsterdam 19 april 1918, d.v. Jan Jans Wielinga (winkelier) en Willemkje Sapes Faber.

Aanvullingen en/of verbeteringen zijn welkom!

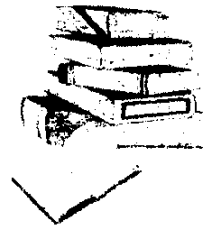
De advertenties komen uit de collecties van de NGV en het CBG.

Nieuwe boeken: Verschenen of nog te verschijnen

Elko van der Laan

Ds. Zelle. W. van der Veen. Uitgeverij Elka, Arum, ISBN 9071532127, ingenaaid, 160 pag., enkele foto's. Volksverhalen over een markant en opvallend predikant.

Groot-Fotoboek van Uithuizen. A. Bolt. Uitgever: Commissie fotoboek Uithuizen, gebonden, 540 pag., vele honderden foto's en veel kaarten, f 85,00.

Schitterend uitgevoerd boek met talloze foto's van Uithuizen. De Commissie heeft veel beeldmateriaal verzameld en een uniek gedetailleerd beeld van het vroegere dorp kunnen geven. Kort na verschijnen was het boek al uitverkocht; er is geen herdruk gepland.

Tot gemak van den reisenden man. Met de trekschuit van Groningen naar Warffum. F. van Wanroij. Uitgeverij Profiel, ISBN 9052942218, ing., 144 pag., geïllustreerd, f 35,00. Geschiedenis van het passagiersvervoer per trekschuit in het algemeen en de veerdienst tussen Groningen en Warffum in het bijzonder. Veel anekdotes, archiefmateriaal, verhalen en foto's in dit boekwerk. Trekschuitvervoer kwam al voor in Italië in de vroege 16^e eeuw, o.a. tussen Venetië en Padua. In Noord Nederland was de eerste verbinding tussen "Stadt Groeninghen ende Suyd-broeck" in 1628. Pas in 1633 was er in Holland de dienst tussen Amsterdam en Haarlem. Trekvaarten waren de kortste verbindingen tussen de steden. In het midden van de 17^e eeuw was er al 658 kilometer trekvaart aangelegd en ruim twee

eeuwen deden ze dienst. Pas in het begin van de 19^e eeuw, toen de eerste 'kunstwegen' verschenen vermindert hun belang. Spoorwegen namen daarna de noodzaak van trekschuiten definitief weg.

Geschiedenis van Slochteren. K. ter Laan. Uitgeverij RegioPROjekt, ISBN 9058281477, ing., 308 pag., f 39,95. Ongewijzigde herdruk van 1962, met voorwoord van een kleinzoon van Ter Laan.

Photographieën & Dynastieën. Beroepsfotografie in Groningen 1842-1940. H. Wierds e.a. Uitgeverij Egb. Forsten & Profiel, ISBN 9076781028, ing., 152 pag., f 50,00. Met biografische gegevens van de beroepsfotografen in de stad Groningen in genoemde periode.

100 mooiste Groninger Advertenties. K. van der Hoeft. Eigen uitgave, 64 pag., gekopieerd, f 10,00. Een leuk idee om diverse advertenties af te beelden, maar een iets nettere uitgave was welkom geweest. Een deel van de charme is verloren gegaan door het kopiëren.

Om Leerms kommen. Uitgeverij Profiel, ISBN 9052942161, geb., 220 pag., geïllustreerd met veel foto's maar ook veel tekst, f 70,00

Haren. "Waarom zout gij wachten met buiten wonen tot gij binnen zijt". H. Bekenkamp. Uitgeverij Lorelax Productions, ISBN 9076254117, geb., 88 pag., geïll., f 59,90.

Stad der zintuigen. Uitgeverij RegioPROjekt, ISBN 9050281494, ing., 60 pag., f 15,00.

Marne-memories 1 en 2. J.S. van Weerden. Uitgegeven door Drukkerij De Marne in samenwerking met Vereniging Historische Kring De Marne, ISBN 9080409197, geb., 280 pag., enige illustraties, f 55,00.

Bundeling van 125 artikelen die Van Weerden in de 50er en 60er jaren schreef en die voor de helft in 1971 werden gepubliceerd. Bijna allen gaan over De Marne.

Lutjebosch. Twee eeuwen boerenbestaan op het Groninger Hogeland. C.P. Bos, met een inleiding van C. Reinders. Uitgeverij RegioPROjekt, ISBN 9050281435, geb., geïll., f 39,95

Verwachte uitgaven

nog niet verschenen d.d. 27-11-2000

Joodse gemeenschappen in Noordwest-Groningen, Winsum, Ulrum-Leens, Warffum, Eenrum 1751-1947. Uitgever Mr. J.H. de Vey Mestdagh Stichting, ISBN 9080005746, 276 pag., f 50,00.

Groninger heerden en erven. W. Havik en T. Scholtens. Uitg. RegioPROjekt, ISBN 9050281451, geb., geïll., f 34,95.

Boerderijenboek Oude Groningse Veenkoloniën. Borgercompagnie, Tripscompagnie, Kleinemeer en Kalkwijk. Uitg. RegioPROjekt, geb., ca. 500 pag., geïll, f 149,95 tot 1-1-2001, daarna f 169,95.

Op onze afdelingsbibliotheek zijn de navolgende publicaties in te zien:

Ploeger. Een arbeidzame, van oorsprong veenkoloniale familie. R.Ploeger Azn. en R. Ploeger Fzn. ISBN 9080544612, geb., 224 pag., geïll., met stofomslag. Het resultaat van genealogisch onderzoek is neergelegd in twee stamreeksen en een genealogie. Als in de Franse tijd in Noordbroek Geertje Hendriks en haar broers de naam Ploeger aannemen, voert ook haar man Willem Jans daarna deze naam. Van elk van de echtelieden is daarom de stamreeks samengesteld. De voorouders van Willem Jans stammen uit Veendam, waar Jan Janssen j.m. van Kropswolde huwt met Grietje Jacobs j.d. van Haarlem (12-3-1665). De stamvader van Grietje is Hendrik Geerts uit Ulsen (Dld.) gehuwd met Swaantjen Harmens (Veendam 31-8-1710). De genealogie verhaalt helder en bondig de verdere generaties Ploeger. In het boek zijn diverse foto's opgenomen. Veendam-Wildervank, Noordbroek, Appingedam en Winschoten zijn de belangrijkste plaatsen en worden daarom ook historisch enigszins belicht. Een index maakt het nazoeken goed mogelijk.

De voorouders van Anna Christina Siccama (1906-1987). S. Jager. Wire-o ringband A4, 152 pag., enkele foto's en kaartjes. In de inleiding stelt de schrijver dit werk als aanvulling op het boek *De Siccama's*, daterend uit 1971. Het overzicht is in de vorm van een kwartierstaat met A.C. Siccama als kwartierdrager. Verder zijn er akten, huwelijkscontracten en inventarissen opgenomen en tevens een index.

Dopen Veendam 1655 tot en met 1700.

Uitgetypte doopgegevens van geboren en te Veendam, chronologisch. Eenvoudige naslag dat een hulp wil zijn voor de niet immer goed leesbare inschrijvingen van de diverse pedikanten.

Alle inzenders hartelijk bedankt!

ADVERTENTIE

BOEKHANDEL GODERT WALTER

Oude Ebbingestraat 53
9712 HC Groningen

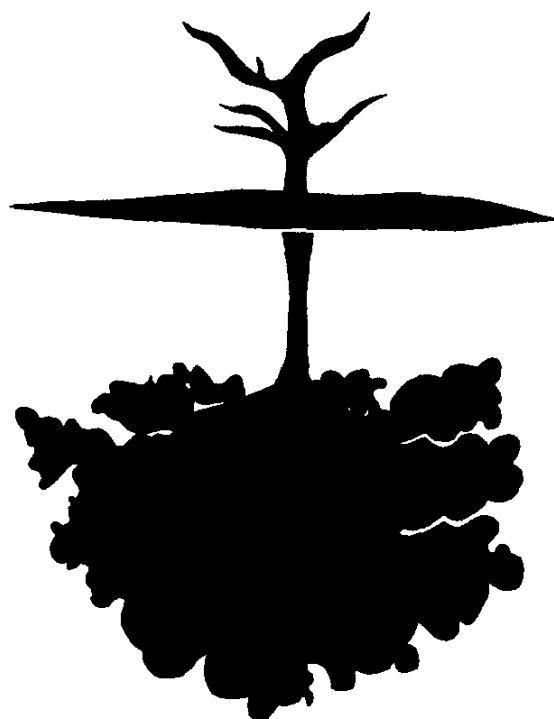
Email: gwalter@noord.bart.nl

Tel 050-312 25 23
Fax 050-318 66 30

De specialist in het Noorden voor Groningana

U begint bij de wortels

U eindigt bij *COPYRIGHT!*

Kerklaan 49-51
Groningen
050-5714666

COPYRIGHT!

Uw partner in opmaak & repro

Osloweg 97a
Groningen
050-3188034

www.copy-right.nl

Vragen en antwoorden

redactie Thijs IJzerman

Deze rubriek is bedoeld voor specifieke vragen op genealogisch gebied in de provincie Groningen en voor algemene vragen van genealogische aard. Voor deze rubriek gelden enkele "spelregels":

- Formuleer uw vraag zo bondig mogelijk.
- Per inzender wordt in deze rubriek niet meer dan drie vragen per keer behandeld. Indien u meer dan drie vragen instuurt dan worden deze 'uitgesmeerd' over meerdere afleveringen.
- Als er een antwoord komt of u weet het antwoord op een vraag, stuur deze dan niet aan de vragensteller(st)er maar aan de samensteller van de vragenrubriek. Op deze manier kunnen ook andere lezers profiteren van de antwoorden.
- Wanneer u uw vraag of antwoord met behulp van een tekstverwerkingsprogramma heeft opgesteld, kunt u de redacteur van deze rubriek een hoop tijd besparen door uw vraag/antwoord op een diskette of floppy op te sturen. Teksten graag in WP 5.x, Word 7 of ASCII en een uitdraai of print bijvoegen. U krijgt uw diskette/floppy z.s.m. terug indien u dat wenst.
- De redactie behoudt zich het recht voor om uw vragen in te korten of te herformuleren.
- Het is niet de bedoeling dat de redactie op zoek gaat naar het antwoord; dat moet van de lezers komen.
- U kunt uw vragen en antwoorden rechtstreeks richten tot de redacteur van de vragenrubriek: M.J. IJzerman, Hoendiep 117, 9743 AP Groningen, tel./fax 050-3119707. Graag altijd voldoende porto voor antwoord bijvoegen (óók als u uw vraag via een andere redacteur instuurt).

De laatste tijd bereiken mij diverse vragen per e-mail, ook via derden. Dat is geen bezwaar (maar liever rechtstreeks), alleen wordt er soms geen adres en woonplaats vermeld, alleen een e-mail adres. Als mij langere antwoorden per post bereiken ga ik ze **niet** overtypen, maar stuur ik de vragensteller een copie. Wanneer ik geen adres heb, kan ik geen antwoord sturen. Dus óók bij e-mail: adres en woonplaats vermelden!!

Antwoorden

2000/14 BEEKMAN-BEEKMEIJER

Jan Willem Beekman overlijdt te Oude Pekela 3-12-1809 (als Jan Willem Beekmeijer), oud 60 jaar, "gewoond hebbende in de Oude Pekel A, tweemaal gehuwd geweest, nalatende uit het eerste huwelijk twee kinderen en uit het tweede zes".

Jan Beekman tr. (2) RK Kleinemeer 1-11-1782 met Engel Hendriks Luising (getuigen Jan Jans Hoiman en Fenna Hendriks van Wildervank). In de hervormde kerk van Oude Pekela wordt dit huwelijk ook bevestigd: Jan Willems Beekman, van Wessel, tr. Oude Pekela 3-11-1782 met Engel Hindriks Luising, van Landegge. Uit dit huwelijk de volgende kinderen:

1. Engel, geb. Pekel, ged. RK Oude Pekela 23-11-1783 (getuige Tibe Roelfs); 2. Cornelius (Knellis), idem 15-3-1786 (get. Leentje Willems); 3. Franciscus, geb. Omlanderwijk, ged. RK Oude Pekela 1-8-1787 (get. ...ntje Luising) (NB de moeder heet hier Christina Jans !!); 4. Henricus, geb. "Canal", ged. RK Oude Pekela 9-2-1789 (get. Anna Joosten); 5. Margaritha, geb. Wildervank, ged. RK Veendam 25-11-1795 (get. Catharina Bernardi); 6. Jan Joannes, geb. Pekel, ged. RK Oude Pekela 10-1-1799 (get. Joannes Maritinus Waarheydt).

Wanneer zoon Hendericus Beekman op 12-1-1832 te Groningen overlijdt, leeft zijn moeder Engel Hindriks nog: zij is dan arbeidster te Oude Pekela. Zoon Jan overlijdt 33 jaar oud 5-3-1832 te Hellevoetsluis als "matroos aan boord Zijner Majesteits wachtschip Amstel, zijnde in het dok alhier"; hij was getrouwd met Tekela Harms Spekkers.

Jan Beekman tr. (1) ca. 1776/1777 met Margarita van Eik, uit welk huwelijk de volgende twee kinderen: 1. Wilhelmina, geb. Pekel, ged. RK Kleinemeer 4-3-1778 (get. Tibe Jans); 2. Joannes, geb. Pekel, ged. RK Kleinemeer 5-3-1781 (get. Andries Pieter Moiné).

Op 5-9-1782 ontvangt Margarita van der Eik te Pikel het laatste sacrament (RK Kleinemeer). Mogelijk trouwde zij eerder als Anna Margarita van Eik op 8-5-1773 te Kleinemeer (RK) met Joannes IJsborg, te Martenshoek. Dit laatste echtpaar laat te Kleinemeer (RK) dopen: 1. Anna Elisabeth, geb. Hoogezand, ged. 12-12-1772 (doopgetuige Anna Elisabeth Beekmans); 2. Cornelis, geb. Martenshoek, ged. 9-8-1775.

D. Saan-Noordhof, Groningen

2000/15 VAN OXWERT-SJOERDS

Op deze vraag werd een fragment genealogie in twee generaties ontvangen. Helaas is het e-mail bericht niet bewaard gebleven en uw redacteur is niet bereid dit over te typen. Copieën te verkrijgen bij de redactie. Wil de antwoordgever contact opnemen? Zijn/haar naam is verloren gegaan.

2000/24 COMMANDEUR

Mijn naam is D. van Vliet, geh. met A. Swart en ik doe onderzoek naar de fam. Swart uit Borgercompagnie. Hindrikus Swart voer met zijn vader op een smak en bleef in Amsterdam achter en trouwde aldaar. Hij was rond 1820 werkzaam op de Rijkswerf als opzichter en in sommige acten met de benaming van Commandeur. Bij navraag bij het Inst. Voor Maritieme Historie stuurde men mij een copie uit de *Maritieme encyclopedie* met de volgende omschrijving:

Commandeur: In de tijd van de Republiek vnl. gebruikt als aanduiding voor iemand, die tijdelijk een commando bekleedde, onafhankelijk van grootte of belangrijkheid daarvan. Bovendien ook wel gebruikt om een subalterne officiersrang aan te duiden, die bij sloopssoldaten (mariniërs) lag tussen luitenant en kapitein; bij zeeofficieren tussen schipper en luitenant. Van 1814 tot 1828 bestond de rang van commandeur van de breeden wimpel als laagste vlagofficiërsrang. Deze rang werd opnieuw ingevoerd in 1946, eerst als 'tijdelijke' rang, sinds 1955 ook als 'effectieve' rang.

Bij 's Rijkswerf en andere marinebedrijven worden bepaalde onderbazen en opzichters als 'commandeur' aangeduid, bij de koopvaardij wordt de commandant van een opleidingsschip voor matrozen aangesproken met 'commandeur'.

Dick van Vliet (woonplaats onbekend)

Opm. redactie: bij de marine is de rang van 'commandeur' een rang te vergelijken met die van brigade-generaal bij de Landmacht en Commodore bij de Luchtmacht. Bij het Korps Mariniërs heet hij en wordt aangesproken als (brigade-)generaal.

Vragen

2001/1 (WILLEMS) SMIT-HIDDES

Mr. Relif Willems (Smit) en Grietje Hiddes laten te Zeerijp de volgende kinderen dopen: 1705: Trijntien; 1711: Trijnje; 1715: N.N.; 1719: Trijntien. Volgens een familiebijbel zou Grietje Hiddes zijn overleden op 27 januari 1733 en begraven op 6 februari 1733, doch niet te Zeerijp gevonden. Vragen: Wie kan mij meer vertellen over dit echtpaar en slaan Mr. en Smit op zijn beroep?

K.H. Beintema-Meijer, Leeuwarden

2001/2 OEMKES-SIERTS

Wie kan het volgende wapen plaatsen:

In blauw drie gouden leliën, in het schildhart vergezeld van een rode roos.

Het wapen komt o.m. voor in de kerk van Wirdum op de grafzerk van Geele Oemkes (overl. 1607) x Lippe Sierts, en als deel van een alliantiewapen in een gebrandschilderd glas in diezelfde kerk. De andere helft – die van de man zou moeten zijn – is nagenoeg identiek aan het wapen Van Bolhuis.

Jan van Bolhuis, Oegstgeest

2001/3 SLAGTER

Wie heeft er gegevens over de zeemansloopbaan en het -leven van Remko Slagter, geb. Ten Boer 28-12-1883, tr. 5-7-1913 en Albert Slagter, geb. Hellingwolde 17-5-1889, tr. 4-3-1911. Uit overlevering is bekend dat beiden vóór hun huw. als matroos en stuurman meerdere jaren aan boord van tjalken op zee hebben gevaren. Van Remko is nog een diploma “stuurman kleine handelsvaart”, 9-11-1904 bekend.

R. Slagter, Papendrecht.

2001/4 HARMS-IJZER-PIETERS

Jochem Harms (IJzer), z.v. Harm Jacobs en Antje Jans, tr. Grietje Pieters. Zij laten te Oudeschans vijf kinderen dopen in de periode 1789-1796.

Gevraagd: nadere gegevens over Harm Jacobs (IJzer) en Antje Jacobs.

J. de Puit, Oost Souburg

2001/5 VAN LENNING-EILDERTS

Annechien Wirtje Eilderts, ged. volgens huw.akte Bourtange 23-9-1804, overl. Bellingwolde 14-4-1898. Zij tr. Oudeschans 16-3-1833 Willem van Lenning. Volgens haar huw.akte was zij een dochter van Wirtje Eilderts en Hindrikje Folkerts Bakker. Volgens haar overl.akte was zij een dochter van Wirtje Eilderts en Hinderkje Folkerts. In overl.akte van Wirtje Eilderts te Vriescheloo (gem. Bellingwolde) d.d. 24-4-1819 staat dat hij weduwnaar is van Hindrikje Jans Bakker.

Vraag: zijn Hindrikje Folkerts Bakker en Hindrikje Jans Bakker dezelfde? Graag verdere gegevens over Hindrikje.

J. de Puit, Oost Souburg

2001/6 WOLTMAN

In Eenrum woonden rond 1800 zes kinderen van Nanne Jans, landbouwer op de kleine Greeden, overleden 27-11-1788 Eenrum. Zijn vier zonen, t.w. Jan, Onno, Nanne en Jacob, wiens kinderen zo rond 1785-1800 geboren worden, dragen de naam Woltman.

In Ulrum woonde Harm Jans ged. 25-9-1791 te Ulrum, z.v. Jan Harms en Berendina Husing. Harm Jans is gehuwd met Reinje van Weerden. Hij draagt ook de naam Woltman.

Heeft iemand een verklaring voor de naam Woltman en kan iemand mij vertellen of er verwantschap bestaat tussen de familie Woltman in Eenrum en die in Ulrum.

Anje Bousema-Valkema, Hoevelaken.

2001/7 POT

Antje Geerts stierf Winschoten 17-7-1815 en was, gezien de leeftijdsopgave in haar overlijdensakte, geboren ca. 1760. Zij tr. Winschoten 25-5-1785 met de kleermaker Jurjen Jans, een jonge weduwnaar uit Weener, en hun kinderen heetten – met een enkele herhaling – Hemmichje, Geert, Jan, Geertje, Grietje en Jantje. Hemmichje (geb. 1789) droeg later de familienaam Pot, maar zij blijkt nergens in een familie van die naam in te passen.

Gevraagd (voor een afstammeling in Nieuw-Zeeland): doop en voorouders, in het bijzonder die van Antje Geerts.

Mevr. P.J.C. Elema, Groningen

2001/7a KRUIZINGA

Deetje (Detje) Klaassens Kruizinga, geb. Nieuw-Beerta ca. 1789, overl. Nieuw-Beerta 4-12-1874, tr. Nieuweschans 13-9-1810 met Hindrik Jans Mulder, geb. Nieuweschans 23-4-1790, overl. Beerta 28-8-1862.

Gevraagd geboorte/doop van Deetje, de namen van haar ouders enz.

Mevr. E.C. Huizer-Sibinga Mulder, Naarden

2001/8 DE FREMONT D'ABLANCOURT

Volgens een beschrijving afkomstig uit een boedelbeschrijving van monsieur De Fremont d'Ablancourt uit het archief van het Hof van Holland had ene De Fremont d'Ablancourt een hofstede in de provincie Groningen. Hij was een hugenoot en wolhandelaar te Den Haag en Groningen. De beschrijving dateert van ± 1700 . De hofstede is gelegen drie uur gaans van Groningen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het buiten in een straal van ongeveer 15 km. rond de stad Groningen moet hebben gelegen.

De hofstede ligt langs een vaart. Langs de vaart loopt 'een bequame weg'. Het buitenhuis ligt niet pal aan de weg, maar er een stuk vanaf, aan een weg met lindebomen. De vaart ligt waarschijnlijk aan de noord- of de zuidzijde van de hofstede. De hofstede wordt omringd door een gracht.

Gezien de vaart en de frequentie van de trekschuit komen er mijns inziens drie vaarwegen in de provincie in aanmerking: het Hoendiep, het Boterdiep en het Winschoterdiep.

Het Hoendiep lijkt mij niet erg waarschijnlijk, omdat daar, voor zover mij bekend, niet zoveel buitenhuizen hebben gestaan. Hetzelfde geldt voor het Boterdiep. Bovendien vraag ik mij af of er op het Hoendiep en het Boterdiep trekschuiten voeren met een frequentie zoals wordt genoemd. Blijft over het Winschoterdiep. Daar voeren diverse trekschuiten naar Hoogezand en Winschoten. In de omgeving van Westebroek hebben meerdere buitens gestaan ('veenborgen'). Voorlopig houd ik het er op dat we langs het Winschoterdiep moeten zoeken.

Het is niet bekend of de omschreven hofstede nog bestaat of dat hij inmiddels is afgebroken. Wanneer ik op de *Historische Atlas van Groningen* (uitg. Robas) kijk (kaart nr. 98) dan zie ik bij Westebroek langs het Winschoterdiep 'Langwijk' staan. Het huis staat wat van de weg af en er ligt zo te zien een gracht omheen. Op de Grote Provincieatlas (uitg. Wolters Noordhoff) (blz. 70) komt het nog voor, maar dan zonder gracht. Langwijk wordt niet genoemd in Van der Aa. (hiermee is natuurlijk niet gezegd dat Langwijk de gezochte hofstede is, het is alleen een mogelijkheid). Wanneer we kijken op kaart 42 van de *Grote Historische Atlas* (uitg. Wolters Noordhoff), dan zien we tussen Westebroek en Hoogezand meerdere 'buitens' zoals Veenlust, Meerzicht, Kweeklust, Jagtwijk en Zomertzorg. Kweeklust komt nog voor op de Historische Atlas, de anderen niet meer. Ze worden geen van allen meer genoemd op de Grote Provincieatlas en zo te zien zijn ze er ook niet meer.

De naam De Fremont d'Ablancourt komt niet voor in het boek 'de Ommelanders borgen en steenhuisen' en ook niet in 'Groninger Gedenkwaardigheden'.

Wie weet meer over De Fremont d'Ablancourt dan wel over zijn hofstede?

Thijs IJerman, Groningen

2001/9 ELTJO UUNKES en TRIJNTJE KLAASSEN(S)

In ons bezit bevindt zich een pastelportret van een echtpaar met twee jonge kinderen, "Getekent door H. Langerveld in jaar 1800 in de maand desember". Op het portret is de naam te lezen van de vader van het gezin, "E. Uunkes, koopman à Winschoot". Uit een eerste verkennend onderzoek is ons het volgende gebleken.

Het is Eltjo Uunkes die werd geboren in 1769 of 1770 te ?.

Hij trouwde op 28-5-1797 met Trijntje Klaassen(s), geb. 6-11-1769 te Nieuwe Pekela, overl. 10-12-1844 te Winschoten. Ze kregen in totaal vijf kinderen:

1. Aaltjen Uunkes, ged. 9-2-1798. Gehuwd ? Overl. ?; 2. Uunko Uunkes, ged. 4-5-1800. Gehuwd op ? met Margrieta Johanna Abbinga. Beroep: Winkelier te Winschoten. Overl. te Winschoten op 13-8-1826; 3. Klaas Uunkes, geb. 7-7-1802. Gehuwd op ? met Fennichijn Geerts Hellema. Beroep: Bakker te Winschoten. Overl. te W. op 16-7-1834; 4. Aaltje Uunkes, geb. ? 1804. Gehuwd op ? met Hessel Witkop, boekweitmolenaar te Winschoten. Overl. te W. op 3-1-1858; 5. Antje Uunkes, geb. 27-2-1808. Gehuwd te Winschoten op 31-7-1835 met Geert Aoukes de Boer, gasfabrikant te Winschoten. Overl. te W. op 18-9-1874.

Op het portret zijn alleen de kinderen 1. en 2. afgebeeld, op dat moment respectievelijk bijna 2 jaar en 7 maanden oud.

Eltjo Uunkes is te Winschoten overl. op 22-3-1810. Zijn vrouw hertrouwde op 10-12-1812 met Klaas Egberts van der Veen, geb. 27-11-1785 te Nieuwe Pekela, overl. 22-1-1864.

Vragen:

1. Zijn er lezers die één of meer namen vanuit hun onderzoek herkennen en mogelijk over meer genealogische of biografische gegevens beschikken dan wij en die deze gegevens aan ons zouden willen doorgeven ?

2. Zijn er lezers bij wie het gezin Eltjo Uunkes in de kwartierstaat voorkomt en die een kleurenfoto van het portret op prijs zouden stellen ?

Johan Jeltema en Rienk Bijma, Groningen

Opm. redactie: Connectie met Uinko Eltjes, die 4-3-1793 te laat komt bij graven graf H.H. Tuinker? Zie artikel "Traditie" op pagina 15 in dit nummer.

2001/10 BOS

Geert Bos, geb. Hamdijk (gem. Nieuweschans) 21-8-1817, z.v. Frans Lodewijks Bos, (geb. Lemgo (Lippe, Duitsland) 1771, overl. 14-12-1840 te Nieuweschans) en van Jantjen Geerts Kiel, (geb. te Winschoten 1785, overl. Beerta 25-10-1841). Moeder Jantje vertrok na het overlijden van haar man naar Beerta alwaar zij overleed. Gevraagd: Nadere gegevens over de zoon Geert Bos (getrouwd, waar en wanneer overl.?)

Geert Bos, Vollenhove

2001/11 NAGEL

Hermannus Nagel uit Sapmeer in de prov. Groningen tr. 7-5-1786 met Jennichje Overmars in Den Ham (O) in de NG kerk. Vermoedelijk is Hermannus ca. 1760/1765 geboren, wellicht te Sappemeer.

Gevraagd: plaats en datum geb/doop en voorgeslacht Hermannus Nagel.

en 2001/12 NAGEL

Elizabeth Nagel, tr. Groningen (RK) 23-8-1807 Petrus Josephus Voss.

Gevraagd: plaats en datum geb/doop en voorgeslacht Elizabeth Nagel.

E. Soepenbergh, Den Ham(Ov)

2001/13 DE LIGNE

Frederik de Ligne tr. Zuidhorn 22-5-1796 met Trijntje Jans van Zuidhorn. Bij dit huwelijk wordt vermeld, dat Frederik korporaal is in de compagnie van kapitein de Wilde in het 1e bataljon van de Bataafse Armée in Maastricht. Hij is waarschijnlijk tijdens de veldtocht van Napoleon naar Rusland in 1812 omgekomen.

Uit bovengenoemd huwelijk zijn drie kinderen bekend.

Vraag: wie zijn de voorouders van Frederik de Ligne en waar komen zij vandaan?
J.J. Hazenberg, Warschau

2001/14 VAN ZANTEN

Een poosje geleden kreeg ik van een neef van mij uit Dokkum (Fr.) een zg. merklap met mijn naam, "A. van Zanten" als zijnde de maakster, er op. Nu kan ik onmogelijk die lap gemaakt hebben want het jaartal is 1902 en toen was zelfs mijn moeder nog niet eens geboren. Deze merk- of letterlap werd gevonden in de kerk van de Remonstrantse Gemeente in Dokkum.

De familie van Zanten is afkomstig uit Sappemeer. Daar werd op 2-6-1812 ene Roelf Nicolaas van Zanten geboren (zn. van Lijkel (=Niclaas) Hindriks van Zanten en Jantje Eppes Weerts). Hij overleed 4-11-1862 in Anjum (Fr.) En Anjum ligt in de buurt van Dokkum.

Roelf Nicolaas trouwde (in Hoogezand) op 9-5-1846 met Annegina Alberts (geb. 26-11-1813 te Midwolda, overl. 23-3-1875 te Ezumazijl onder Anjum) en ze kregen (voor zover ik weet) drie kinderen, tw. Nicolaas, Albert en Jantina Cornelia. Alle drie geboren in Anjum. Van Albert en Jantina weet ik verder niets. Had Albert mogelijk ook een dochter wiens naam met een A begon?

Nicolaas tr. (Anjum) 19-5-1872 met Maria Tillema (geb. 1-8-1850 te Harlingen, overl. 26-7-1935 te Amersfoort) en ze kregen 6 kinderen waaronder ene Annegina (zou dat de A. van Zanten kunnen zijn?).

Alleen werd Annegina geboren in 1878 en zou ze dus de lap gemaakt moeten hebben toen ze al 24 jaar was? Meisjes maakten voor zover ik weet die lapjes op ±10-jarige leeftijd toch?

Mijn vragen zijn:

A: Weet iemand of merklappen ook op latere leeftijd gemaakt werden?

B: Wie heeft meer gegevens over voornoemde Roelf Nicolaas (van Zanten) en Annegina Alberts (Bos-Drent)

Aukje van Zanten, Veenwouden

2001/15 PEPPINK

H.J. Peppink, geb. Menkeweer bij Onderdendam 18-6-1821, overl. Spijkenisse 14-8-1908. Op zijn 26^e vestigde hij zich als dorpsarts in Spijkenisse en tr. aldaar 1854 met de Rotterdamse apothekersdochter Jannetje Rooster. Hij was het zesde kind van Berend Peppink en Janetje Redeker. Berend was secretaris van het waterschap, later ook griffier van het Vredegerecht en 1825-1835 burgemeester van Beldum. Gevraagd: nadere gegevens over voorouders H.J. Peppink.

K. Nienoord (woonplaats onbekend)

**Het bestuur van de afdeling Groningen van de NGV
en de redactie van HuppelDePup wensen een ieder
prettige kerstdagen en een voorspoedig nieuwjaar 2001**

Bestuur van de afdeling Groningen van de Nederlandse Genealogische Vereniging

- **Voorzitter** J.W.H. van Campen De Hop 4 9301 PM Roden
jwh@dolfijn.nl 050 – 501 82 14
- **Vice-voorzitter** M.J. IJzerman Hoendiep 117 9743 AP Groningen
(Afgevaardigde) *thijs.ijzerman@planet.nl* 050 – 311 97 07
- **Secretaris** E. Landzaat Boeg 106 9733 ER Groningen
(Plv. afgevaardigde) *eddylandzaat@home.nl* 050 – 573 57 74
- **Penningmeester** A. Kaman-Broekhuizen Tammingastraat 9 9978 PA Hornhuizen
annet@kaman.nl 0595 – 48 70 74
- **Overige leden** F. Roobol-Lintelo Isebrandtsheerd 93 9737 LK Groningen
(DIP) *roobol@kvl.nl* 050 – 541 67 47

Redactie HuppelDePup

J.W.H. van Campen	De Hop 4	9301 PM Roden	<i>hartog@nl.packardbell.org</i> 050 – 501 82 14
H.J.E. Hartog	Snelliusstraat 28	9727 JN Groningen	050 – 525 33 33
J.B. Kranenburg	Westinghousestraat 36A	9727 GX Groningen	050 – 526 41 57
E.F. van der Laan	Valge 3	9965 PD Leens	0595 – 57 19 92
A. Veldhuis	Dr. A. Plesmanlaan 75	9269 PJ Veenwouden	0511 – 47 58 98
M.J. IJzerman	Hoendiep 117	9743 AP Groningen	050 – 311 97 07

Contactdienst (CAL5)

T.K.J. Wagenaar	Spiegelstraat 103	9721 JT Groningen	<i>fkjwagenaar@hotmail.com</i> 050 – 526 67 01

Knipseldienst

F. Renssen	Hoofdweg 396	9765 CT Paterswolde	<i>renssen@wanadoo.nl</i> 050 – 309 40 55

Afdelingsbibliotheek

Mevr. F. Roobol-Lintelo (adres zie hierboven). Bibliotheek te raadplegen na afspraak.

Kin'n wie joe help'n?		BBS	Computer algemeen	Contactdienst	Genealogie beginners	Genealogie gevorderden	Heraldiek	HazaData	NGV algemeen	ProGen	Internet	Kadaster	Notarieel
Ir. A. Daae	050 – 309 22 93						✓						
M.J. de Lange	058 – 280 24 85				✓	✓		✓					
M.J. IJzerman	050 – 311 97 07				✓	✓		✓	✓			✓	✓
J.W.H. van Campen	050 – 501 82 14				✓	✓							
H.J.E. Hartog	050 – 525 33 33				✓	✓			✓				
Mw. A. Veldhuis	0511 – 47 58 98				✓	✓							
P. Molema	079 – 342 36 80	✓	✓					✓			✓		
R.O. Roffel	050 – 577 04 01							✓					
Mw. F. Roobol	050 – 541 67 47										✓		
T.K.J. Wagenaar	050 – 526 67 01			✓						✓			
E. Landzaat	050 – 573 57 74								✓	✓			
G.W. Kulk	050 – 403 15 97							✓					

**GEMEENTELIJK INDELING 1811-1829
EN REGIO-INDELING**

HuppelDePup

ISSN-nummer: 1380-7277

Indien onbestelbaar: Eddy Landzaat, Boeg 106,
9733 ER Groningen